

REPUBLIKA E KOSOVËS - REPUBLIKA KOSOVO - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
USTAVNI SUD
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, dana 23. decembra 2024. godine
Br. Ref.: AGJ 2597/24

PRESUDA

u

slučaju br. KO283/23

Podnosilac

Abelard Tahiri i 9 drugih poslanika Skupštine Republike Kosovo

**Ocena ustavnosti odluke br. 08-V-668 od 15. decembra 2023. godine Skupštine
Republike Kosovo o razrešenju g. Agrona Beke sa pozicije člana
Tužilačkog saveta Kosova**

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Gresa Caka-Nimani, predsednica
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sutkinja
Bajram Ljatifi, sudija
Safet Hoxha, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi-Peci, sutkinja
Nexhmi Rexhepi, sudija
Enver Peci, sudija i
Jeton Bytyqi, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev je podnelo deset (10) poslanika Skupštine Republike Kosovo (u daljem tekstu: Skupština), odnosno poslanici: Abelard Tahiri, Bekim Haxhiu, Eliza Hoxha, Enver Hoxhaj, Isak Shabani, Ferat Shala, Floretë Zenjullahu, Ganimete Musliu, Mergim Lushtaku, Hisen Berisha (u daljem tekstu: podnosioci zahteva).

2. Podnosiocze zahteva u postupcima pred Ustavnim sudom Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud) zastupa advokat Faton Fetahu.

Osporeni akt

3. Podnosioci zahteva osporavaju odluku [br. 08-V-668] od 15. decembra 2023. godine, Skupštine (u daljem tekstu: osporena odluka) o razrešenju g. Agrona Beke sa pozicije netužilačkog člana Tužilačkog saveta Kosova (u daljem tekstu: TSK).

Predmetna stvar

4. Predmetna stvar zahteva je ocena ustavnosti osporene odluke, za koju podnosioci zahteva tvrde da nije u saglasnosti sa stavom 1. člana 4. [Oblik vladanja i podela vlasti], stavovima 1. i 2. člana 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje], članom 32. [Pravo na pravno sredstvo], članom 54. [Sudska zaštita prava] i stavovima 1. i 4. člana 110. [Tužilački savet Kosova] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav).
5. Podnosioci zahteva takođe traže i uvođenje privremene mere u odnosu na konkretan slučaj, naglašavajući da traže: *“uvođenje Privremene mere radi izbegavanja nepopravljive štete kao i zaštite javnog interesa, u trajanju do konačnog odlučivanja u vezi sa osnovnim zahtevom”*.

Pravni osnov

6. Zahtev je zasnovan na stavu 5 člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, članovima 22. (Procesuiranje podnesaka), 27. (Privremene mere), 42. (Tačnost podneska) i 43. (Rok) Zakona br. 03/L-121 o Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Zakon), kao i pravilima 25. (Podnošenje zahteva i odgovora), 44. (Zahtev za uvođenje privremene mere), 45. (Odlučivanje po zahtevu za uvođenje privremene mere) i 72. (Zahtev u skladu sa stavom 5. člana 113. Ustava i članovima 42. i 43. Zakona) Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik).

Postupak pred Sudom

7. Dana 22. decembra 2023. godine, podnosioci zahteva su podneli zahtev Sudu.
8. Dana 28. decembra 2023. godine, predsednica Suda je odlukom [br. GJR. KO283/23] imenovala sudiju Bajrama Ljatifića za sudiju izvestioca, dok je odlukom [br. KSH. KO283/23] imenovala Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Safet Hoxha (predsedavajući), Nexhmi Rexhepi i Enver Peci (članovi).
9. Dana 5. januara 2024. godine, Sud je o registraciji zahteva obavestio zamenika generalnog sekretara Skupštine (u daljem tekstu: zamenik sekretara Skupštine) i tražio da do 29. januara 2024. godine dostave Sudu sve relevantne dokumente koji se tiču osporene odluke.
10. Istog dana, Sud je o registraciji zahteva obavestio (i) podnosiocze zahteva; (ii) predsednika Skupštine, od koga je traženo da se po jedna kopija zahteva uruči svim poslanicima Skupštine i (iii) TSK. Sud je napred navedene zainteresovane stranke obavestio o tome da svoje komentare, ukoliko ih imaju, dostave Sudu u roku od 15 (petnaest) dana, odnosno do 29. januara 2024. godine, na elektronsku adresu Suda ili ličnom dostavom.

11. Takođe, istog dana, Sud je o registraciji zahteva obavestio i (i) predsednicu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Predsednica), kao i (ii) premijera Republike Kosovo (u daljem tekstu: premijer).
12. Dana 16. januara 2024. godine, zamenik sekretara Skupštine dostavio je Sudu sledeće dokumente: (i) zapisnik Komisije za zakonodavstvo, mandate, imunitet, Poslovnik Skupštine i nadzor Agencije protiv korupcije (u daljem tekstu: Komisija za zakonodavstvo) od 28. septembra 2023. godine; (ii) izveštaj sa preporukama Komisije za zakonodavstvo, za razrešenje g. Beke sa pozicije netužilačkog člana TSK-a od 28. septembra 2023. godine; (iii) deo zapisnika sa plenarne sednice Skupštine, koja je održana 19. oktobra, 2. i 9. novembra 2023. godine; (iv) deo transkripta sa plenarne sednice, razmatranje preporuke Komisije za zakonodavstvo, za razrešenje g. Beke sa pozicije netužilačkog člana TSK-a, održane 19. oktobra, 2. i 9. novembra 2023. godine; (v) deo transkripta sa plenarne sednice, glasanje o preporuci Komisije za zakonodavstvo, za razrešenje g. Beke sa pozicije netužilačkog člana TSK-a, održane 23. 30. novembra i 15. decembra 2023. godine; kao i (vi) osporenu odluku.
13. Dana 16. januara 2024. godine, TSK je dostavio Sudu komentare u vezi sa zahtevom.
14. Dana 26. januara 2024. godine, g. Besnik Tahiri je u ime Parlamentarne grupe Alijanse za budućnost Kosova (u daljem tekstu: AAK) dostavio Sudu komentare u vezi sa zahtevom.
15. Dana 29. januara 2024. godine, komentare u vezi sa zahtevom dostavili su i (i) Rrezarta Krasniqi, poslanica Demokratskog saveza Kosova (u daljem tekstu: LDK); (ii) Komisija za zakonodavstvo; i (iii) Saranda Bogujevci u ime Parlamentarne grupe Pokreta VETËVENDOSJE!.
16. Dana 2. februara 2024. godine, Sud je (i) podnosiocima zahteva; (ii) predsednicu; (iii) predsednika Skupštine; (iv) premijera; (v) zamenika sekretara Skupštine; i (vi) TSK obavestio o komentarima koji su primljeni od (i) TSK-a; (ii) Parlamentarne grupe AAK-a; (iii) Rrezarte Krasniqi; (iv) Komisije za zakonodavstvo; i (v) Parlamentarne grupe Pokreta VETËVENDOSJE!, uz mogućnost dostavljanja komentara do 9. februara 2024. godine.
17. Dana 11. marta 2024. godine, sudija Jeton Bytyqi je položio zakletvu pred Predsednicom i time započeo svoj mandat u Sudu.
18. Dana 25. jula 2024. godine, Sud je nakon razmatranja izveštaja sudije izvestioca, odlučio da njegovo razmatranje odloži za jednu od narednih sednica nakon dodatnih dopuna.
19. Dana 26. novembar 2024. godine, Sud je (i) odlučio, jednoglasno, da proglasi zahtev prihvatljivim; i (ii) utvrdio, jednoglasno, da odluka [br. 08-V-583 i 13] Skupštine od 15. decembra 2023. godine, nije u suprotnosti sa stavom 9. člana 65. [Nadležnosti Skupštine] i stavom 4. člana 110. [Tužilački savet Kosova] Ustava; (iii) da odbije zahtev za uvođenje privremene mere; (iv) da dostavi ovu presudu stranama; (v) da objavi ovu presudu u Službenom listu u skladu sa stavom 4. člana 20. Zakona; i (vi) da utvrdi da ova presuda stupa na snagu danom objavljivanja u Službenom listu Republike Kosovo u skladu sa stavom 5. člana 20. Zakona.
20. U skladu sa pravilom 57. (Podudarna mišljenja) Poslovnika Suda, sudija Radomir Laban je pripremio podudarno mišljenje koje će se objaviti zajedno sa ovom presudom.

Pregled činjenica

21. Na osnovu spisa predmeta, proizilazi da je Komisija za zakonodavstvo, dana 4. marta 2020. i 16. juna 2020. godine, tražila od pravnih fakulteta Republike Kosovo da dostave svoje predloge za kandidate za netužilačke članove TSK-a.
22. Dana 28. jula 2020. godine, Komisija za zakonodavstvo je, na održanoj sednici razmotrila predloge pravnih fakulteta za netužilačke članove TSK-a. Nakon preliminarnog razmatranja i provere, Komisija za zakonodavstvo je podnela Skupštini izveštaj sa preporukama za kandidate koje su predložili pravni fakulteti.
23. Dana 13. avgusta 2020. godine, na plenarnoj sednici koja je počela 7. avgusta 2020. godine, Skupština je organizovala proces tajnog glasanja za izbor člana TSK-a, iz redova pravnih fakulteta.
24. U prvom krugu glasanja nijedan od kandidata nije uspeo da osvoji potreban broj glasova za izbor člana TSK-a sa pravnih fakulteta Republike Kosovo.
25. S obzirom na to da nijedan od kandidata nije uspeo da osvoji dovoljan broj glasova za izbor člana TSK-a sa pravnih fakulteta Republike Kosovo, sproveden je drugi krug glasanja. Dalje, iz spisa predmeta proizilazi da tokom drugog kruga glasanja u kome je učestvovalo 87 (osamdeset sedam) poslanika, g. Beke, na poziciji profesora Pravnog fakulteta Univerziteta u Mitrovici "Isa Boletini" (u daljem tekstu: UMIB), izabran je od strane Skupštine, većinom glasova, za člana TSK-a sa mandatom u trajanju od pet (5) godina.
26. Iz spisa predmeta proizilazi da je predsednik Komisije za zakonodavstvo predstavio pred članovima gore navedene Komisije neke od glavnih informacija koje su bile sažete u dopisu, upoznavši ih sa "*prekršajima g. Agrona Beke*". U gore pomenutom dopisu, predsednik Komisije za zakonodavstvo naglašava da je nakon dobijanja "*informacija objavljenih u raznim medijima*", Komisija za zakonodavstvo ocenila da treba da se pokrene postupak za razrešenje netužilačkog člana TSK-a, g. Beke, naglasivši da je dotični član TSK-a, "*svojim radnjama ozbiljno narušio integritet, nezavisnost i nepristrasnost tužilačkog sistema Kosova*", a takođe je ocenila da "*dalje prisustvo u TSK-u, izaziva nesigurnost i narušava osnovna načela delatnosti TSK-a*".
27. Dana 28. septembra 2023. godine, Komisija za zakonodavstvo je na održanoj sednici pokrenula postupak razrešenja g. Beke sa pozicije netužilačkog člana TSK-a, preporučivši Skupštini da se isti razreši sa pozicije netužilačkog člana TSK-a.
28. U preporuci [br. 08/4446/Do/1944] Komisije za zakonodavstvo od 28. septembra 2023. godine, navedeni su razlozi na kojima ta komisija zasniva svoju preporuku upućenu Skupštini, sa predlogom za razrešenje g. Beke sa pozicije netužilačkog člana TSK-a. Kao razlog za razrešenje je, između ostalog, pomenuta i činjenica da (i) su postojale činjenice koje su dokazivale uticaj g. Beke na Pravnom fakultetu UMIB-a, koje nisu bile vezane za njegovu ulogu u TSK i da je predsedavajući TSK podržao g. Beku, uputivši dva dopisa Pravnom fakultetu UMIB-a, gde je naglašeno da svaka radnja osporavanja mandata g. Beke bi se smatralo mešanjem u nezavisnost TSK-a. U navedenoj preporuci se ističe da je g. Beke koristio autoritet predsedavajućeg TSK-a protiv svojih kolega u UMIB-u, zloupotrebljavajući svoj položaj u ovoj instituciji. Rekaivši to, iz spisa predmeta proizilazi da je g. Beke više puta bio predmet raznih sudskih postupaka i da su ova dokumenta priložena u dosijeu Preporuke [br. 08/4446/Do-1994] Komisije za zakonodavstvo; (ii) u vezi sa drugim razlogom, odnosno da je netužilački član TSK-a g. Beke takođe obavljao funkciju predsednika i ovlašćenog predstavnika u dve nevladine organizacije i da je Agencija za sprečavanje korupcije (u

daljem tekstu APK) odlukom [AKK-DPKI-06-1173/20] od 29. jula 2020. godine zaključio da je g. Beka, pored funkcije dekana u pravnom fakultetu UMIB, obavljao i funkcije u dve nevladine organizacije, iz kojih je podneo ostavku posle reagovanja APK-a. Kosovska policija podnela je krivičnu prijavu protiv g. Beka u vezi sumnje za zloupotrebu službenog položaja dok je bio dekan i profesor prava na UMIB; (iii) konstatacija Zakonodavne komisije da je nezakonito primanje iznad norme od strane g. Beka, APK je putem odgovora [AKK-3419/22] od 9. septembra 2023. godine potvrdio da je g. Beka je dostavio prazne spiskove studenata za predmet „Kriminalna taktika” ističući da se „*vidi da nema evidencije o studentima koji bi mogli da izaberu navedeni predmet*”, te da iako nije bilo nijednog studenata na predavanju, bio je nadoknađen za ova predavanja. Shodno tome, ispada da je APK potvrdio da je g. Beka predao prazne liste studenata za predmet „Kriminalna taktika” i „*bio je plaćen za predavanja koja nisu održana.*” U obrazloženju gore navedene preporuke Komisije za zakonodavstvo, na kraju je dodato: „*Iz svih ovih razloga, ispunjeni su zakonski uslovi za razrešenje g. Beke sa pozicije netužilačkog člana TSK-a, koji su utvrđeni u članu 13.2 Zakona br. 06/L-056 o Tužilačkom savetu Kosova*”.

29. Iz zapisnika sa sednice Komisije za zakonodavstvo od 28. septembra 2023. godine, proizilazi da su njeni članovi raspravljali o postupku za razrešenje g. Beke sa pozicije netužilačkog člana TSK-a i da su tražili od predsednika Komisije za zakonodavstvo više vremena za detaljnu analizu i proveru dokaza. Članovi Komisije za zakonodavstvo su istakli važnost kompletiranja dosijea dokumentima i zasnivanje odluka na tačnim dokazima. Dalje, iz gore navedenog zapisnika, proizilazi da je predsednik Komisije za zakonodavstvo naglasio da će gore navedenoj preporuci biti priložen svaki mogući dokument kako bi se osiguralo da odluka bude zasnovana na tačnim činjenicama.
30. Nakon završetka rasprave, Komisija za zakonodavstvo je u sastavu od deset (10) poslanika, od kojih dva (2) člana nisu učestvovala u glasanju, odnosno sa sedam (7) glasova za i jednim (1) glasom protiv, dana 28. septembra 2023. godine, usvojila preporuku predsednika Komisije za zakonodavstvo, za pokretanje razrešenja g. Beke sa pozicije člana TSK-a.
31. Dana 18. oktobra 2023. godine, g. Beka se dopisom obratio predsedniku Skupštine, u kome je izneo odgovor/protivargumente na preporuku [br. 08/4446/Do-1994] Komisije za zakonodavstvo za njegovo razrešenje sa pozicije netužilačkog člana TSK-a. U svom dopisu upućenom Skupštini, g. Beka je osporio sve nalaze Komisije za zakonodavstvo. G. Beka je gore navedenom dopisu upućenom Skupštini, priložio značajan broj dokumenata, i to: (i) odgovor na zahtev za ispitivanje moguće situacije sukoba interesa od 5. avgusta 2020. godine, ASK-a, koji je dostavljen na osnovu njegovog zahteva pre njegovog izbora za netužilačkog člana TSK-a, kako bi se osigurala usklađenost u vezi sa vršenjem funkcije dekana Pravnog fakulteta UMIB-a istovremeno sa funkcijom netužilačkog člana TSK-a; (ii) njegov zahtev upućen predsedavajućem TSK-a u vezi sa ponovnim ispitivanjem zakonitosti isplate koju mu vrši TSK kao svom članu, na ime angažovanja na toj funkciji; (iii) odluku TSK-a od 26. jula 2018. godine, kojom je TSK odredio vrednost naknade za svoje članove, za njihove mesečne aktivnosti, uključujući i stalne komisije i pomoćne organe TSK-a; (iv) službeni dopis VD generalnog direktora Sekretarijata TSK-a od 3. decembra 2023. godine, kojim je potvrdio da na osnovu odluke TSK-a od 26. jula 2018. godine, i njemu pripada pravo na naknadu po toj odluci, potvrdivši da ova isplata podrazumeva naknadu za angažovanje u komisijama, a ne redovnu platu; (v) njegovu reakciju, u svojstvu člana TSK-a od 25. februara 2023. godine, za emisiju jednog medija od 18. februara 2023. godine i napise od 24. februara 2023. godine; (vi) obaveštenje predsedavajućeg TSK-a od 27. oktobra 2022. godine, upućeno predsedavajućem Senata UMIB-a i VD dekana Pravnog fakulteta, u kome je istakao da je on, kao netužilački član TSK-a, službeno obavestio TSK da su „*u septembru i oktobru 2022. godine, neki službenici UMIB-a inicirali*

postupke i time stvarajući u potpunosti nerazumne dileme da isti, da li može da bude profesor sa primarnom platom u UMIB i član TSK-a”, kojim mu je potvrđeno da naknada nije plata jer se radi o privremenom angažovanju, tako da nema potrebe da se osporava pitanje plaćanja TSK-a, kao pokušaj da se ometa član poslednje pomenutog koji je imao redovan radni odnos sa UMIB-om; (vii) njegovu tužbu koju je u svojstvu profesora podneo protiv UMIB-a po pitanju neisplaćivanja plate profesora od 30. septembra 2022. godine, podnesak za povlačenje tužbe od 17. oktobra 2023. godine, kao i rešenje [C. br. 1643/2022] Osnovnog suda u Mitrovici, kojim je utvrđeno povlačenje tužbe od strane tužioca, g. Beke; (viii) javno saopštenje medija o javnom izvinjenju prema njemu, kojim mu se taj portal javno izvinuo zbog objavljenih tekstova koji su sadržavali netačne informacije u vezi sa njim, kao univerzitetskom profesoru; (ix) podnesak za povlačenje tužbe tužioca u predmetu [C. br. 729/2023], protiv jednog medija, nakon što mu se taj medij javno izvinio; (x) krivičnu prijavu protiv službenika Odeljenja za sprečavanje korupcije ABK-a od 24. aprila 2023. godine.

32. Kao rezultat nedostatka kvoruma, Skupština na sednici održanoj 19. oktobra 2023. godine, nije razmotrila gore navedenu preporuku Komisije za zakonodavstvo za razrešenje g. Beke sa pozicije netužilačkog člana TSK-a.
33. Dana 2. novembra 2023. godine, Skupština je razmotrila gore navedenu preporuku, ali je zbog nedostatka kvoruma, glasanje u vezi sa njom odloženo za neku od narednih sednica.
34. Na osnovu spisa predmeta, proizilazi da je, dana 15. decembra 2023. godine, na održanoj sednici Skupštine, na kojoj se među tačkama dnevnog reda nalazilo i glasanje o preporuci [br. 08/4446/Do-1994] Komisije za zakonodavstvo, zbog toga što je, kao što je prethodno navedeno, razmatranje obavljeno 2. novembra 2023. godine, ali se kao rezultat nedostatka kvoruma o istoj nije glasalo. Sud primećuje da je u prvom procesu glasanja od strane administracije utvrđeno da je glasao ukupno 61 (šezdeset jedan) poslanik, od kojih je 60 (šezdeset) poslanika glasalo za, a 1 (jedan) poslanik bio uzdržan. Nadalje, iz spisa predmeta proizilazi da je bilo tehničkih problema sa računanjem glasova od strane administracije, tako da je tražena provera pomoću rezultata VAR sistema. Shodno tome, na osnovu ovih rezultata, predsednik Skupštine je izjavio da je 61 (šezdeset jedan) poslanik glasao za razrešenje g. Beke iz TSK-a.
35. Nadalje, na osnovu spisa predmeta, Sud primećuje da je nakon zahteva nekoliko poslanika, glasanje ponovljeno po drugi put, pri čemu je administracija Skupštine konstatovala da je u sali bio prisutan 71 (sedamdeset jedan) poslanik, od kojih su za razrešenje g. Beke glasala 62 (šezdeset dva) poslanika i da nije bilo nijednog glasa protiv i nijednog uzdržanog glasa.
36. Dana 15. decembra 2023. godine, Skupština je usvojila preporuku [br. 08/4446/Do-1994] Komisije za zakonodavstvo odlukom [08-V-668], na osnovu stava 10. člana 65. [Nadležnosti Skupštine] Ustava i stava 10. člana 10. (Postupak za predlaganje, izbor i razrešenje članova, koje bira Skupština) Zakona o TSK-u, sa sadržajem izreke uvrštenim u dve (2) tačke:

“1. Razrešava se g. Agron Beka sa pozicije člana Tužilačkog saveta Kosova.

2. Ova odluka stupa na snagu danom usvajanja”.

Navodi podnosilaca zahteva

37. Podnosioci zahteva smatraju da je Skupština, u okolnostima konkretnog slučaja, kada je prekinula ustavni mandat netužilačkom članu TSK-a, postupila na protivustavan i

proizvoljan način, čime je povredila stav 1. člana 4. [Oblik vladanja i podela vlasti], stavove 1. i 2. člana 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje], član 32. [Pravo na pravno sredstvo], član 54. [Sudska zaštita prava], kao i stavove 1. i 4. člana 110. [Tužilački savet Kosova] Ustava. Prema podnosiocima zahteva, na ovaj način je narušena institucionalna i funkcionalna nezavisnost TSK-a, kao ustavne institucije, kako je propisano u Poglavlju VII (Pravosudni sistem) Ustava.

38. Povodom gore pomenutih navoda, podnosioci zahteva su, pored prihvatljivosti zahteva, izneli i argumente po sledećim pitanjima: (i) da li razrešenje netužilačkog člana TSK-a ispunjava predviđene zakonske uslove i da li su netužilački članovi predstavnici Skupštine u TSK-u i (ii) da li je Skupština primenila ustavna prava iz stavova 1 i 2 člana 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava, uključujući i da li je netužilačkom članu TSK-a oduzeto pravo na korišćenje pravnih sredstava, shodno članu 32. [Pravo na pravno sredstvo] i na sudsku zaštitu, zagantovano članom 54. [Sudska zaštita prava] Ustava. U nastavku, Sud će predstaviti navode podnosilaca zahteva za sve ove kategorije.

(i) *Da li razrešenje netužilačkog člana TSK-a ispunjava predviđene zakonske uslove i da li su netužilački članovi predstavnici Skupštine u TSK-u*

39. Podnosioci zahteva navode da na osnovu Ustava, Skupština, koja predstavlja zakonodavnu vlast, nema ovlašćenje da prekine ustavni mandat jednog člana TSK-a i da bi takav postupak narušio ustavnu nezavisnost TSK-a, prekoračivši zakonske i ustavne nadležnosti Skupštine u vezi sa postupcima razrešenja članova TSK-a. Štaviše, podnosioci zahteva pobijaju osporenu odluku, argumentujući da razlozi za razrešenje nisu u skladu sa uslovima koji su predviđeni u stavu 2. člana 13. (Završetak mandata) Zakona o TSK-u, prema kojem se članovi TSK-a mogu razrešiti samo ako ne vrše svoje dužnosti u skladu sa Ustavom i zakonom, a ne iz razloga koji su povezani sa drugim aktivnostima izvan ovog konteksta.

40. Podnosioci zahteva ističu da način na koji je pokrenut zahtev za razrešenje g. Beke iz TSK-a i razlozi na kojima je to razrešenje zasnovano, predstavljaju tešku zloupotrebu poslaničkog mandata i u konkretnom slučaju uloge Komisije za zakonodavstvo. Oni argumentuju da je izveštaj sa preporukom Komisije za zakonodavstvo skoro identičan sa dopisom predsednika te komisije *“koji je, oslanjajući se na neistine i neosnovane nalaze, doveo do zaključka da Skupština svojom osporenom odlukom prekrši ustavne nadležnosti Saveta iz člana 110. (stav 1. i 4.) Ustava i očigledno neosnovano prekorači mandat i ustavne odgovornosti Skupštine donošenjem takve odluke”*.

41. Nadalje, podnosioci zahteva navode sledeće: *“Ovakav način pokretanja zahteva za razrešenje, a posebno razlozi zbog kojih su takve tvrdnje iznete a koje su dovele do razrešenja člana netužilačkog člana TSK-a, predstavljaju krajnju zloupotrebu poslaničkog mandata, s jedne strane, i zloupotrebu uloge i funkcije Komisije za zakonodavstvo, s druge strane. Jer, lako je uverljivo da Izveštaj sa preporukama Komisije za zakonodavstvo predstavlja skoro potpuno identičan sadržaj prvobitnom pismu predsedavajućeg ove Komisije g. Rrustemi, koji je, oslanjajući se na neistine i neosnovane nalaze, doveo do zaključka da Skupština svojom osporenom odlukom prekrši ustavne nadležnosti Saveta iz člana 110. (stav 1. i 4.) Ustava i očigledno neosnovano prekorači mandat i ustavne odgovornosti Skupštine donošenjem jedne takve odluke.*

Smatramo da je proizvoljan i prevremeni prestanak mandata netužilačkog člana TSK-a neosnovan iz razloga što su prekoračeni važeći zakonski kriterijumi iz člana 13. zakona na snazi, po kome prestanak mandata sadašnjih članova može nastati iz sledećih razloga: smrt; gubitak sposobnosti za delovanje; kontinuirano

neučestvovanje u aktivnostima Saveta duže od tri (3) meseca, bez ikakvog dokazanog razloga; prestanak statusa na kome se zasniva imenovanje; istekom mandata; ostavkom, uz obaveštenje Savetu trideset (30) dana unapred; dostizanje starosne dobi za penzionisanje; ili ukoliko je osuđen za krivično delo učinjeno iz nehata.

Kao što je gore navedeno, prestanak mandata članovima TSK-a može se izvršiti na prirodan način ili ako je ispunjen bilo koji od gore navedenih kriterijuma, a ovaj proizvoljni prekid mandata je u suprotnosti i sa sudskom praksom Ustavnog suda, koji je u predmetima K.O. 29/12 i K.O. 48/12 o pitanju mandata nosilaca ustavnih funkcija, odnosno prema stavu 268 ističe se da je "mandat neprikosnoven radi obezbeđenja poštovanja principa podele vlasti i održavanja sigurnosti u pravnom i ustavnom poretku". Na osnovu ove presude, skraćanjem mandata umanjuju se prava i slobode definisane Poglavljem II Ustava".

42. Nadalje, podnosioci zahteva navode da TSK, u kome je g. Beka bio član, nikada nije imao kritike na njegov rad. Naprotiv, g. Beka je bio cenjen zbog svojih stavova u zaštiti nezavisnosti i nepristrasnosti TSK-a. Podnosioci zahteva naglašavaju činjenicu da razrešenje g. Beke, "nije obavljeno zbog toga što isti nije vršio dužnosti i odgovornosti propisane u članu 7. osnovnog zakona, niti je to učinjeno na osnovu činjenica ili artikulisanih dokaza u vezi s tim da funkciju člana TSK-a nije vršio u skladu sa Ustavom i zakonom".
43. Nadalje, podnosioci zahteva ističu da je zaključak Komisije za zakonodavstvo da bi netužilački član TSK-a g. Beka predstavljao "lošu sliku" za Skupštinu, neosnovan. Ovaj zaključak je, prema njihovim navodima, van zakonskih kriterijuma za razrešenje, jer prema zakonu, integritet u odnosu na javnost i medije nije kriterijum za razrešenje. Pored toga, oni argumentuju da je ova konstatacija zloupotreba ustavnih odgovornosti Skupštine, koja nema pravo da utiče na nezavisnost i nepristrasnost članova TSK-a. Podnosioci zahteva ističu da su netužilački članovi TSK-a, uključujući i g. Beku, nezavisni i ne predstavljaju Skupštinu prilikom vršenja svojih dužnosti. Nadalje, podnosioci zahteva naglašavaju da je razrešenje politički motivisano i da se političke ocene i percepcije vlade i parlamentarne većine o radu i ugledu TSK-a, ne mogu pretvoriti u zakonske norme. Ukoliko bi se dozvolila praksa samovoljnog prestanka ustavnog mandata člana TSK-a, otvorio bi se opasan precedan, dozvolivši Skupštini da razrešava sve institucionalne funkcionere samo na osnovu političkih percepcija ili neosnovanih tvrdnji, a da se pritom ne obezbedi ispunjenje zakonskih uslova za takav prekid.
- (ii) *Da li je Skupština primenila ustavna prava iz stavova 1. i 2. člana 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava i da li je, prema osporenoj odluci, netužilačkom članu TSK-a oduzeto pravo na korišćenje pravnih sredstava i i sudsku zaštitu*
44. Podnosioci zahteva navode da je čak i u "hipotetičkoj" situaciji, kada bi Skupština imala pravo da razreši netužilačke članove TSK-a zbog pitanja koja se ne odnose na njihovu funkciju u TSK-u, Skupština propustila da ispoštuje minimalne ustavne standarde zagwarantovane članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava, koji obuhvata pravo na jednaku zaštitu i pravično suđenje.
45. Podnosioci zahteva navode da Zakon o TSK-u, odnosno stav 10 člana 10. (Postupak za predlaganje, izbor i razrešenje članova, koje bira Skupština), zahteva da se razrešenje netužilačkih članova TSK-a vrši od strane Skupštine na predlog nadležne komisije ili samog TSK-a, dodajući da je s druge strane članom 19. (Disciplinski postupci za članove Saveta) istog zakona jasno propisan disciplinski postupak za članove TSK-a, prema kojem, ovaj poslednje pomenuti utvrđuje pravila i disciplinske postupke za sve članove,

uključujući i one procedure koje se odnose na istragu, suspenziju ili preporuku za razrešenje svakog člana TSK-a. Oni dalje naglašavaju da u drugom stavu ovog člana, odnosno u članu 19. Zakona o TSK-u, TSK odlučuje da treba da se formira Komisija koja se sastoji od 3 (tri) člana, od kojih jedan mora biti tužilac član TSK-a, a druga 2 (dva) iz redova tužilaca radi odlučivanja o disciplinskim merama i sankcijama, uključujući suspenziju i razrešenje članova TSK-a i da: *“Na preporuku komisije, jedan (1) član Saveta može biti razrešen sa dve trećine (2/3) glasova članova TSK-a. Sa druge strane, stav 4 istog člana, izričito kaže da “jedan (1) član Saveta koji je razrešen ima pravo da uloži žalbu na odluku Saveta direktno Vrhovnom sudu u roku od petnaest (15) dana od odluke o razrešenju”.*

46. Dalje, podnosioci zahteva ističu: *“Stoga, okolnosti pravne nesigurnosti u odnosu na razrešenog netužilačkog člana su evidentne gde je u osnovnom zakonu, stav 10 člana 10. jasno u suprotnosti sa članom 19. ovog zakona, stavljajući istog u situaciju efektivne nemogućnosti da obezbedi ustavno pravo na korišćenje pravnih lekova, u suprotnosti sa članom 32. Ustava, prema kome je predviđeno da: “Svako lice ima pravo da koristi pravna sredstva na sudske i administrativne odluke, koje uskraćuju njena/njegova prava ili interese, na zakonom propisan način”, kao i obezbeđenje sudske zaštite iz člana 54. Ustava, prema kojem se izričito određuje da “Svako ima pravo na sudsku zaštitu u slučaju kršenja ili uskraćivanja nekog prava koje je garantovano ovim Ustavom, kao i pravo na efikasne pravne mere ukoliko se utvrdi da je pravo prekršeno.”*
47. Podnosioci zahteva argumentuju da osporena odluka narušava ustavnu nezavisnost TSK-a na osnovu člana 110. [Tužilački savet Kosova] Ustava i takođe povređuje ustavno pravo razrešenog netužilačkog člana na odbranu, koja mu je uskraćena ovom odlukom. Nadalje, podnosioci zahteva naglašavaju da je proces izbora netužilačkog člana TSK-a izgrađen prema standardu proste većine glasova svih poslanika koji su prisutni u Skupštini. Podnosioci zahteva argumentuju da ovaj proces daje članovima TSK-a sigurnost da svoj posao obavljaju na nepristrasan i nezavisan način, pomažući im da se ne boje da će biti razrešeni prostom većinom od strane Skupštine.
48. U nastavku, podnosioci zahteva navode da osporena odluka nema ustavni i zakonski osnov i da *„narušava i podriiva nezavisnost nezavisnih pravosudnih institucija“*, dok je njena izreka proizvoljnog karaktera i u suprotnosti je i sa dva mišljenja Venecijanske komisije u vezi sa pitanjima koja su pokrenuta u slučaju Zakona br. 08/L-136 o izmenama i dopunama Zakona br. 06/L-056 o TSK-u, koji je *“proглаšen neustavnim presudom Suda KO100/22 i KO101/22”*.
49. Podnosioci zahteva traže od Suda da odobri privremenu meru, te dodaju da je neophodno da se zadrži jedan netužilački član u TSK-u kako bi se očuvala ravnoteža zastupljenosti, pošto TSK deluje u nedostatku zastupanja od strane civilnog društva i Advokatske komore Kosova. Oni ističu da će razrešenje ovog člana teško oštetiti funkcionisanje i ugled TSK-a, blokirajući procese zapošljavanja i imenovanja tužilaca. Takođe, razrešenje može oštetiti profesionalnu karijeru g. Beke u konkretnom slučaju i ometaće mogućnost povratka ukoliko se odluka proglasi protivrečnom sa Ustavom.
50. Na kraju, podnosioci zahteva traže od Suda: (i) da proglasi ovaj zahtev prihvatljivim; (ii) da proglasi da je osporena odluka u suprotnosti sa Ustavom; (iii) da proglasi ništavom osporenu odluku o razrešenju g. Beke sa pozicije člana TSK-a.

Komentari strana

51. U nastavku, Sud će predstaviti komentare strana na zahtev podnosilaca zahteva, odnosno, (i) komentare TSK-a koji su dostavljeni Sudu 16. januara 2024. godine; (ii)

komentare g. Besnika Tahirija, u ime Parlamentarne grupe AAK-a koji su dostavljeni Sudu 16. januara 2024. godine; (iii) komentare Komisije za zakonodavstvo (iv) komentare gđe Rrezarte Krasniqi, poslanice Parlamentarne grupe LDK-a koji su dostavljeni Sudu 29. januara 2024. godine; (v) komentare gđe Sarande Bogujevci u ime Parlamentarne grupe Pokreta VETËVENDOSJE! koji su dostavljeni Sudu 29. januara 2024. godine.

Komentari TSK-a

52. TSK svojim komentarima dostavljenim Sudu, najpre izražava saglasnost sa svim argumentima podnosioca zahteva, navodeći da je odluka o prestanku ustavnog mandata netužilačkom članu TSK-a neosnovana i proizvoljna, suštinski kršeći osnovne garancije ustavne nezavisnosti TSK-a, Zakon o TSK-u i sudsku praksu Suda. TSK, dalje dodaje da je osporenom odlukom Skupština ne samo ugrozila ustavno načelo podele vlasti, propisano članom 4. [Oblik vladanja i podela vlasti] Ustava, već je povredila i stavove 1 i 4 člana 110. [Tužilački savet Kosova] Ustava, stvarajući konkretne okolnosti "mešanja", "zavisnosti" i "podređenosti" kao ustavnih koncepata koji omogućavaju oživljavanje osnovnog načela podele vlasti. TSK u svojim komentarima ocenjuje ovu odluku kao "brutalnu povredu ustavnih koncepata" u odnosu na TSK, navodeći da nikada nije bilo nezadovoljstva poslom g. Beke, jer je od momenta njegovog izbora u svojstvu netužilačkog člana TSK-a, do dana njegovog neustavnog razrešenja "sledio afirmativni pristup nezavisnosti i nepristrasnosti TSK-a angažujući se na zaštiti vrednosti i načela na kojima je organizovan i po kojima funkcioniše tužilački sistem Republike Kosovo".
53. Dalje, TSK u svojoj oceni ističe da navodni osnovi za razrešenje netužilačkog člana TSK-a nisu ispunjeni u smislu stava 2 člana 13. (Završetak mandata) Zakona o TSK-u, jer se, prema njima, navodi po kojima je g. Beka razrešen, ne odnose ni na "izvršenje" niti na "vršenje" funkcije člana TSK-a u suprotnosti sa njegovim dužnostima i odgovornostima.
54. U prilog svojim argumentima, TSK se poziva na slučajeve Suda, odnosno slučajeve KO100/22 i KO101/22, podnosilac KI100/22, *Abelard Tahiri još deset (10) poslanika Skupštine* i 101/22 *Arben Gashi još deset (10) poslanika Skupštine*, presuda od 24. marta 2023. godine, dodavši da se Sud u gore pomenutim slučajevima, između ostalog, bavio značajem nezavisnosti TSK-a i da je sudska praksa Suda u tom slučaju pružila dragocen sažetak uloge i nezavisnosti TSK-a, i sudske prakse ESLJP-a i SPEU-a. Nadalje, TSK naglašava da član 13. (Završetak mandata) Zakona o TSK-u jasno utvrđuje okolnosti koje mogu dovesti do prevremenog prestanka mandata člana TSK-a. Istovremeno, član 19. (Disciplinski postupak protiv članova Saveta) Zakona o TSK-u uređuje disciplinske postupke za članove TSK-a, uključujući i način i proceduru stavljanja pred odgovornost ili razrešenje, ne isključujući ni netužilačke članove TSK-a. TSK, oslanjajući se na gore navedene presude Suda, odnosno slučaj KO100/22 i KO101/22, naglašava da su tim presudama utvrđena osnovna načela za tretiranje članova TSK-a, koja obuhvataju sigurnost ustavnih i zakonskih mandata, zabranjujući njihov prevremeni prekid bez preciznog pravnog osnova.
55. Nadalje, TSK naglašava: "Štaviše, i Venecijanska komisija je u svom prvom mišljenju o Nacrtu gorepomenutog zakona o TSK-u, u tački 54. istog, izričito utvrdila da: "Venecijanska komisija ponavlja da rani završetak mandata člana Saveta (nezavisno od toga da li se dešava zbog dobrovoljne ostavke, gašenja čitave institucije ili sličnih razloga) mora biti povezan sa povredom koja se može identifikovati ili neuspelošću izvršenja njegovih/ njenih dužnosti. Članove TSK-a ne treba "razrešavati" samo što parlamentarna većina ili njihove kolege ne podržavaju njihove odluke"."

56. TSK dodaje da je sličan stav Venecijanske komisije promovisan i u njenom Mišljenju u vezi sa Nacrtom zakona o državnom tužilaštvu i Nacrtom zakona o tužilaštvu za organizovani kriminal i korupciju Crne Gore (2021), koja je u njenoj tački 30, izričito utvrdila: *"Legitimno je da se menjaju ministri ili ostali nosioci političkih pozicija nakon izbora. Ali, ukoliko u unutrašnjem sistemu, neka institucija uživa vrstu autonomije ili, a fortiori, se definiše kao "nezavisna", menjanjem glavnih službenika u takvoj instituciji zbog promene političke većine, pod izgovorom zakonodavne reforme, izgleda da je suprotno Ustavu i vladavini zakona. Ukoliko bi svaka nova parlamentarna većina u Parlamentu imala pravo da to čini, to bi bilo suprotno samoj ideji "mandata" i stabilnosti mandata zvaničnika i sa "nezavisnom" odnosno apolitičnom prirodom ovih tela. To bi takođe ometalo odredbe u vezi sa disciplinskom odgovornošću. Disciplinsku odgovornost određuje disciplinsko telo zbog dotičnog neprikladnog ponašanja, telo koje u slučaju sudskih i tužilačkih saveta, uživa nezavisnost ili makar visok stepen nezavisnosti. Budući da parlamentarna većina nema kontrolu nad ovim procedurama, može pokušati da upotrebi zakonski mandat da izbegne odredbe disciplinske odgovornosti"*.
57. TSK dalje ističe: *"Takođe, Ustavni sud je svojom gore pomenutom presudom podsetio i na mišljenje Venecijanske komisije o Nacrtu zakona o Visokom savetu tužilaštva Srbije (2014. godine) koje u svojoj 53. tački izričito propisuje: "Disciplinski postupak se može sprovesti samo u slučajevima disciplinskih prekršaja, a ne zbog "nedostatka poverenja". Član 41. jasno propisuje razloge koji mogu dovesti do razrešenja članova VST-a. Zato, disciplinski postupak mora biti koncentrisan samo na pitanje da li član VST-a nije vršio njegove/ili njene dužnosti u skladu sa Ustavom i zakonom. Ova stvar se ne treba mešati s pitanjem da li ovaj član i dalje uživa poverenje javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca koji su učestvovali u njegovom ili njenom izboru. Disciplinski postupak treba da garantuje članu VST-a pravično suđenje. A pozivanje na pravično suđenje vrši se na osnovu člana 46 (a), moraju se dati detalji o dotičnim garancijama".*
58. Izražavajući saglasnost sa svim navodima podnosioca zahteva, TSK u svojim komentarima dodaje da razrešenje g. Beke nije bilo povezano sa vršenjem njegove funkcije člana TSK-a, već zbog navoda o njegovom ponašanju kao profesora na Pravnom fakultetu UMIB-a, a ne zbog neizvršavanja njegovih dužnosti kao člana TSK-a.
59. TSK, takođe, smatra da je bitno da se zahtev koji je predmet razmatranja u Sudu, proglasi osnovanim i da kao takav, zaštiti ne samo ustavnu, organizacionu i funkcionalnu nezavisnost TSK-a, s jedne strane, već i da pruža pravnu sigurnost nosiocima ustavnih mandata kako bi se isti ponašali i postupali bez straha od razrešenja od strane parlamentarne većine, i kao rezultat toga, da prevremeno okončanje ustavnog mandata ne služi kao glas nepoverenja prema nezavisnoj ustavnoj instituciji ili njenom članu, kako bi se onemogućilo stvaranje takvih presedana gde bi svaka parlamentarna većina imala mogućnost da utiče na prevremeni prekid mandata članovima ustavnih institucija, onemogućavajući politički uticaj u tim institucijama.
60. TSK argumentuje da je od ključne važnosti da se uvede privremena mera kako bi se obezbedila ustavna nezavisnost TSK-a, pozivajući se na prethodne presude Suda kako bi naglasili da prevremeni prestanak mandata ustavnih institucija, kao u slučaju TSK - a, predstavlja povredu pravne sigurnosti i nezavisnosti institucija. Takođe, TSK navodi važnost nastavka rada razrešenog netužilačkog člana, g. Beke, u cilju ispunjenja dužnosti TSK-a, uključujući procese zapošljavanja i izbora državnih tužilaca i sprečavanja moguće štete koja se može prouzrokovati u vezi sa ovim pitanjem, uključujući i proces imenovanja novog netužilačkog člana TSK-a.

Komentari Parlamentarne grupe AAK-a

61. Parlamentarna grupa AAK u svojim komentarima dostavljenim Sudu, izražava punu saglasnost sa svim argumentima podnosioca zahteva.
62. Parlamentarna grupa AAK smatra da uvođenje privremene mere nije samo u javnom interesu, već i da je urgentne prirode, naglašavajući da uzimajući u obzir činjenicu da je samo nakon 1 (jednu) nedelju nakon razrešenja g. Beke, Komisija za zakonodavstvo, na svom poslednjem sastanku za 2023. godinu, pokrenula postupak za zamenu g. Beke, kao netužilačkog člana iz redova pravnih fakulteta javnih univerziteta, gde je, između ostalog, izglasan predlog da se obrati zahtevom javnim univerzitetima da predlože kandidate za člana TSK-a i 29. januara 2024. godine je kao tačka dnevnog reda predloženo i *“Razmatranje predloga za članove TSK-a iz redova pravnih fakulteta”*.

Komentari gđe Rrezarte Krasniqi, poslanice LDK-a

63. U svojstvu poslanice Skupštine, gđa Rrezarta Krasniqi je istakla da je na sednici Skupštine od 15. decembra 2023. godine usvojena preporuka za razrešenje g. Beke sa pozicije člana TSK-a. Gđa Rrezarta Krasniqi ističe da se to desilo nakon uzastopnog glasanja, pri čemu je na početku predsednik Skupštine utvrdio da je u glasanju učestvovao 61 (šezdeset jedan) poslanik, od kojih je njih 60 (šezdeset) bilo za razrešenje, a 1 (jedan) uzdržan. Gđa Krasniqi je dalje dodala: *„Uprkos činjenici da je predsednik Skupštine zaključio da ova preporuka nije usvojena jer nije dobila neophodnu većinu, nasledila je oštra intervencija gđe Mimoze Kusari-Lila, koja je u svojstvu predsednice Parlamentarne grupe LVV pokrenula navod i izvršila javni pritisak da je ova preporuka usvojena i dobila 61 glasova za.“* Prema rečima poslanice, gđe Rrezarte Krasniqi, takva radnja predstavlja povredu mandata i slobodne volje poslanika Skupštine Kosova, zagarantovanih Ustavom i Zakonom br. 03/L-111 o pravima i odgovornostima poslanika, i može stvoriti opasan precesan za demokratiju i pravnu sigurnost Kosova.
64. Gđa Krasniqi u svojim komentarima navodi da je osporenom odlukom istaknuto i pitanje nejednakosti između razrešenja članova TSK-a koje vrši Skupština ili TSK. Dok je na osnovu stava 4. člana 19. (Disciplinski postupak protiv članova Saveta) Zakona o TSK-u, svim članovima TSK-a omogućeno i dozvoljeno da koriste pravno sredstvo pred Vrhovnim sudom, isto ne važi za članove TSK-a koji mogu biti razrešeni od strane Skupštine. Ovo, prema rečima gđe Rrezarte Krasniqi, osim što predstavlja situaciju nejednakosti, pokreće i problematiku uskraćivanja/nemogućnosti korišćenja pravnog sredstva, uprkos tome što korišćenje pravnog sredstva predstavlja pravo koje je zagarantovano članom 32. [Pravo na pravno sredstvo] Ustava.

Komentari Komisije za zakonodavstvo

65. Komisija za zakonodavstvo je usvojim komentarima argumentovala da na osnovu stava 4. člana 110. Ustava [Tužilački savet Kosova], koji utvrđuje da su sastav i pravila za imenovanje, ponovno imenovanje i razrešenje članova TSK-a utvrđena zakonom koji je donela Skupština, kao jedini *“organ koji ima ustavno pravo da materijalizuje gore navedenu normu”*. Prema njihovim navodima, odluka o razrešenju g. Beke je u potpunoj saglasnosti sa Ustavom i Zakonom o TSK-u. Prema Komisiji za zakonodavstvo, Skupština ima pravo da razreši netužilačkog člana ako on prekrši zakonske odredbe i postane nedostojan svoje funkcije.
66. Nadalje, Komisija za zakonodavstvo naglašava da je u svakom slučaju argumentovala da je g. Beke, u svojstvu netužilačkog člana TSK-a, vršio svoj uticaj pre svakog procesa. Uprkos tome, Komisija za zakonodavstvo je istakla da je, ne prejudicirajući dalji tok

postupaka, bilo disciplinskog ili krivičnog protiv g. Beke, ocenila da dalje prisustvo ovog poslednjeg u TSK-u izaziva neizvesnost i krši osnovna načela delovanja TSK-a, definisana zakonom.

67. Komisija za zakonodavstvo argumentuje da Ustav i Zakon o TSK-u, utvrđuju načela na osnovu kojih se vrši funkcija člana TSK-a, koja načela je u kontinuitetu kršio g. Beke. Ističući stav 1.5 člana 3. (Osnovni principi delatnosti Saveta) Zakona o TSK-u i slučaj "Odluke A. br. 148/2022 zamenika VD Glavnog državnog tužioca g. Agron Qalaj, kojom predmet PPS br. 53/2022 prelazi u nadležnost Osnovnog tužilaštva u Gnjilanu". Dakle, prema Komisiji za zakonodavstvo, i Skupština je ocenila kao odlučnu činjenicu način na koji je tretiran predmet u vezi sa g. Bekom u okviru tužilačkog sistema. Stoga, na Skupštini je da oceni koja činjenica utiče na to da netužilački član TSK-a vrši svoju funkciju u suprotnosti sa zakonom i Ustavom, dovodeći u opasnost i normalno funkcionisanje TSK-a, kao i kršenje načela poverenja javnosti.
68. Dalje, Komisija za zakonodavstvo ističe da nastojanje podnosilaca zahteva da protumače stav 1 u vezi sa stavom 2 člana 13. predstavlja pogrešan i nameran pokušaj da se Sud dovede u zabludu, ali se lako može uočiti da član 13. (Završetak mandata) u celini govori o nekoliko situacija i da nije potrebno da se kumulativno steknu uslovi za razrešenje člana, jer po oceni Komisije svaka okolnost koja je utvrđena u članu 13. (Završetak mandata) Zakona o TSK-u, predstavlja razlog za prestanak mandata člana.
69. Komisija za zakonodavstvo dalje argumentuje da je dovođenje u vezu koje podnosioci zahteva vrše između konkretnog slučaja i slučajeva KO 29/12 i KO 48/12 Suda neosnovano, pošto ovi slučajevi nisu međusobno povezani, zbog toga što, prema njihovim navodima, mehanizam razrešenja Predsednika predstavlja ustavni mehanizam, dok je razrešenje netužilačkog člana TSK-a utvrđeno zakonom.
70. Komisija za zakonodavstvo argumentuje da su navodi podnosilaca zahteva koji se odnose na nedostatak obrazloženja i pravne pouke u osporenoj odluci neosnovani, jer je postupak sprovela Skupština, koja nema obavezu da pruži obrazloženje o svojim odlukama prema Poslovniku Skupštine. Razlozi te odluke su uvršteni u izveštaj Funkcionalne komisije, koji je usvojila Skupština.
71. Stoga, na osnovu prethodno istaknutih nalaza, Komisija za zakonodavstvo ocenjuje da je sprovedeni postupak za razrešenje g. Beke u potpunoj saglasnosti sa ustavnim i zakonskim mandatom Skupštine.

Komentari Parlamentarne grupe Pokreta VETËVENDOSJE!

72. Parlamentarna grupa Pokreta VETËVENDOSJE! u svojim komentarima pred Ustavnim sudom najpre ističe da razrešenje članova TSK-a od strane Skupštine ne predstavlja ustavno pitanje.
73. Nadalje, Parlamentarna grupa Pokreta VETËVENDOSJE!, naglašava da je prema Zakonu o TSK-u, garancija za razrešenje članova TSK-a od strane Skupštine viša od ustavne garancije. To je u skladu i sa mišljenjima Venecijanske komisije, odnosno u jednom mišljenju za Bugarsku, Venecijanska komisija je istakla da se ustavni sud obično interveniše kada postoji odsustvo jedne garancije, a ne kada običan zakon propisuje strožu garanciju. Analogno, ovaj pozitivni pristup je potvrđen i sudskom praksom Suda u slučaju KO100/22 i KO101/22 citiran iznad. Nadalje, u skladu s tim, u okolnostima konkretnog slučaja, povodom razrešenja g. Agrona Beke, Skupština je na osnovu zakona o TSK-u sprovela proceduru koja garantuje standarde koji su viši i od onih koji su utvrđeni Ustavom, gde su za njegovo razrešenje glasala ukupno 62 poslanika Skupštine.

74. Parlamentarna grupa Pokreta VETĚVENDOSJE! ističe da navodi podnosioca zahteva da je razrešenje g. Beke iz TSK-a narušilo institucionalnu nezavisnost TSK-a i da je predstavljalo proizvoljno mešanje od strane Skupštine, nisu zasnovani na Ustavu i sudskoj praksi Suda. Prema navodima Parlamentarne grupe Pokreta VETĚVENDOSJE!, na osnovu stava 9 člana 65. [Nadležnosti skupštine] i stava 4 člana 110. [Tužilački savet Kosova] Ustava jasno je utvrđena nadležnost Skupštine za nadgledanje rada javnih institucija, uključujući i TSK. Nadalje, u komentarima Parlamentarne grupe Pokreta VETĚVENDOSJE! se navodi da je razrešenje g. Beke zasnovano na okolnostima koje obuhvataju vršenje njegovog uticaja kao netužilačkog člana TSK-a na pitanja Pravnog fakulteta, na kome je bio na položaju dekana. Takođe, Parlamentarna grupa Pokreta VETĚVENDOSJE! ističe da je ASK našao da je g. Beka bio u sukobu interesa. U svom izveštaju, ova Agencija je potvrdila da je g. Beka predao prazne liste za predavanja koja nije održao, a za koja mu je isplaćena naknada.
75. U nastavku, Parlamentarna grupa Pokreta VETĚVENDOSJE! je naglasila da je Sud takođe podsetio da je i Venecijanska komisija tretirala nadzornu ulogu Skupštine, posebno rad komisija i da je u svom mišljenju istakla da stalne komisije treba da vrše efikasnu kontrolu u svojoj oblasti nadležnosti, koja ne treba da bude ograničena na razmatranje izveštaja podnetih od strane državnih organa i službenika, već takođe treba da obuhvati i aktivniju kontrolu postupaka izvršne vlasti i nezavisnih agencija, pozivajući se na Mišljenje br. 845/2016 Venecijanske komisije, pod naslovom "Parametri u odnosu između parlamentarne većine i opozicije u demokratiji", CDL-AD (2019) 015 od 24. juna 2019. godine, stav 92, kao i slučaj Suda KO127/21, podnosilac zahteva *Abelard Tahiri i 10 drugih poslanika Skupštine Republike Kosovo*, odnosno stav 96. Takođe, naglašavajući: "Tako je Sud ustanovio nadzornu nadležnost Skupštine. Normalno, to je učinjeno u skladu sa ustavom i dotičnim zakonima koji materijalizuju ustavne odredbe (vidi slučaj Suda KO127/21, podnosilac zahteva *Abelard Tahiri i 10 drugih poslanika Skupštine Republike Kosovo*, stav 98)".
76. Parlamentarna grupa Pokreta VETĚVENDOSJE! ističe da shodno stavu 2 člana 13. (Završetak mandata) Zakona o TSK-u, članovi TSK-a mogu biti razrešeni pre isteka mandata ako ne vrše funkciju u skladu sa Ustavom i zakonom, ili ako deluju suprotno svojim dužnostima. Parlamentarna grupa Pokreta VETĚVENDOSJE!, navodi da je g. Beka povredio Etički kodeks koristeći svoj autoritet za pretnje dekanu Pravnog fakulteta UMIB-a i da ovi postupci su naštetili njegovom integritetu i integritetu TSK-a i negativno uticali na ugled institucije.
77. U nastavku, Parlamentarna grupa Pokreta VETĚVENDOSJE! navodi da su iz svih tih razloga ispunjeni zakonski uslovi za razrešenje g. Beke sa pozicije netužilačkog člana TSK-a, koji su propisani stavom 2 člana 13. (Završetak mandata) Zakona o TSK-u. Prema Parlamentarnoj grupi Pokreta VETĚVENDOSJE!, za razliku od ranije, način na koji je Skupština postupila u ovom slučaju u potpunom skladu sa njenim ovlašćenjima u ovakvim slučajevima. To stoga što je u ovom slučaju Skupština vršila svoju nadzornu ulogu, u meri u kojoj to dozvoljavaju Ustav i Zakon o TSK-u, na proaktivan način.
78. Nadalje, Parlamentarna grupa Pokreta VETĚVENDOSJE! navodi da nema nijedne ustavne odredbe koja ograničava Skupštinu u njenoj nadzornoj ulozi ili razrešavanju člana TSK-a kojeg bira sama Skupština, kada se ispune zakonski uslovi. Čak razrešavanje ili ne, nikako ne može biti ustavno pitanje jer je to samo zakonsko pitanje.
79. Parlamentarna grupa Pokreta VETĚVENDOSJE! ističe: "Nažalost, u stavu 25, bez relevantnosti, podnosioci zahteva vređaju i medije koje je nepravедno napao sada već razrešeni član od strane Skupštine. Podvlačeći iste izrazima "...jednostranih političkih percepcija ili na osnovu neosnovanih i neutvrđenih navoda nekog portala ili medija...". U konkretnom slučaju, kao što je rečeno, reč je o izveštavanju dva entiteta,

odnosno NVO-a, civilnog društva u oblasti vladavine prava i Asocijacije novinara Kosova. Ovo uređanje je dato apstraktno rečeno krijući činjenicu da je za slučajeve koji su deo dosijea sastavljenog od strane Skupštine, g. Agron Beka podneo mnogobrojne tužbe u sudovima, od kojih nijedna do sada u ovoj fazi nije potvrđena”.

U vezi sa povredom članova 31, 32. i 54. Ustava

80. Parlamentarna grupa Pokreta VETĚVENDOSJE! argumentuje da navodi podnosioca da su g. Beki povređena prava iz člana 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava i člana 6. EKLJP-a, Parlamentarna grupa Pokreta VETĚVENDOSJE! navodi da na osnovu prakse ESLJP-a isti nisu osnovani, budući da Skupština nije sud i nema za obavezu da sprovodi te garancije na predviđeni način. Oni navode da je g. Beka imao mogućnost da zaštiti svoja prava pred redovnim sudovima. Takođe, navodi da mu je uskraćeno pravo na pravna sredstva, shodno članovima 32. [Pravo na pravno sredstvo] i 54. [Sudska zaštita prava] Ustava su neosnovani, budući da je isti imao mogućnost da ospori odluku Skupštine pred Osnovnim sudom u Prištini, putem upravnog spora.
81. Što se pak tiče navoda o povredi člana 4. [Oblik vladanja i podjela vlasti] Ustava, Parlamentarna grupa Pokreta VETĚVENDOSJE! ističe da su od stava 2. pa do stava 7. ovog člana, nabrojane ustavne institucije koje oblikuju podelu vlasti i da u ovom članu, ni u jednom od njegovih stavova nije naveden TSK. Naime, u ovom slučaju, podnosioci zahteva mešaju sudsku vlast kao klasičnu vlast u okviru podele vlasti prema članu 4. [Oblik vladanja i podjela vlasti] Ustava, sa TSK-om kao institucijom u okviru pravosudnog sistema, kako je utvrđeno u Poglavlju VII [Pravosudni sistem] Ustava. Ovo mešanje podnosioca zahteva, prema Parlamentarnoj grupi Pokreta VETĚVENDOSJE!, ne podrazumeva činjenicu da TSK nema ustavne garancije nezavisne ustavne institucije. Ovo pitanje je precizirano i u sudskoj praksi Suda.
82. Parlamentarna grupa Pokreta VETĚVENDOSJE! argumentuje da odluke Ustavnog suda, citirane od strane podnosioca zahteva, nisu analogne sa slučajem razrešavanja netužilačkih članova TSK-a. Oni ističu da odluke KO100/22 i KO101/22 citirani iznad, kojima je zabranjeno kolektivno skraćivanje mandata zakonom, nemaju veze sa trenutnim slučajem. Takođe, oni argumentuju da presude u slučajevima KO29/12 i KO48/12 citirani iznad, koje se vežu sa ustavnim amandmanima i ljudskim pravima, nisu primenljive u konkretnom slučaju. Prema njima, nijedna od citiranih odluka nije analogna sa osporenom odlukom.

Relevantne ustavne i zakonske odredbe

USTAV REPUBLIKE KOSOVO

Član 4. [Oblik vladanja i podela vlasti]

“1. Kosovo je demokratska Republika koja se zasniva na načelu podjele vlasti i kontrole balansa među njima, kao što je i određeno ovim Ustavom”.

Član 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje]

*“1. Svakom se garantuje jednaka zaštita prava pred sudom, ostalim državnim organima i nosiocima javnih.
2. Svako ima pravo na javno, nepristrasno i pravično razmatranje odluka o pravima i obavezama ili za bilo koje krivično gonjenje koje je pokrenuto protiv*

njega/nje, u razumnom roku, od strane nezavisnog i nepristrasnog, zakonom ustanovljenog, suda.
[...].

Član 32.
[Pravo na pravno sredstvo]

“Svako lice ima pravo da koristi pravna sredstva na sudske i administrativne odluke, koje uskraćuju njena/njegova prava ili interese, na zakonom propisan način”.

Član 54.
[Sudska zaštita prava]

“Svako ima pravo na sudsku zaštitu u slučaju kršenja ili uskraćivanja nekog prava koje je garantovano ovim Ustavom ili zakonom, kao i pravo na efikasne pravne mere ukoliko se utvrdi da je pravo prekršeno”.

Član 65.
[Nadležnosti Skupštine]

“Skupština Republike Kosovo:

(1) usvaja zakone, rezolucije i ostale opšte akte;

[...]

(10) vrši izbor članova Sudskog saveta i Tužilačkog saveta Kosova, u saglasnosti sa ovim Ustavom;

[...]

(14) odlučuje o pitanjima od opšteg interesa, utvrđenih zakonom”.

Član 110.
[Tužilački savet Kosova]

“1. Tužilački savet Kosova je potpuno nezavisna institucija u sprovođenju svojih funkcija, u skladu sa zakonom. Tužilački savet Kosova obezbeđuje jednak pristup pravdi svim građanima Kosova. Tužilački savet Kosova obezbeđuje nezavisnost, profesionalizam i nepristrasnost Državnog tužioca i odražava multietničnost Kosova i načelo polne jednakosti.

2. Tužilački savet Kosova će imenovati, unapređivati, premeštati, vršiti ponovno imenovanje, preuzimati disciplinske mere i razrešavati tužioce na zakonom određen način. Savet će dati prednost imenovanju tužioca pripadnika zajednica koje nisu dovoljno zastupljene, na zakonom propisan način. Svi kandidati moraju ispuniti zakonom predviđene uslove.

3. Predlog o imenovanju tužioca se vrši na osnovu otvorene procedure za imenovanje, na osnovu zasluge kandidata, koja u stvari odražava načelo polne jednakosti i etničku raznolikost relevantne teritorijalne jurisdikcije.

4. Sastav Tužilačkog saveta Kosova, kao i odredbe za imenovanje, razrešenje, mandat, organizacionu strukturu i pravila procedure će se regulisati zakonom”.

ZAKON BR. 06/L-056 O TUŽILAČKOM SAVETU KOSOVA

Član 3. Osnovni principi delatnosti Saveta

“1. Savet:

[...]

1.5. u obavljanju svojih dužnosti i ovlašćenja, Savet deluje na način koji poštuje i čuva nezavisnost tužilaca tokom obavljanja njihovih funkcija. Savet neće narediti ili uticati, pokušati da utiče ili na bilo koji drugi način preduzme bilo kakvu radnju ili dati bilo kakvu izjavu koja bi mogla razumno da se protumači kao mešanje ili pokušaj mešanja u nezavisnost tužilaštva u vezi sa bilo kojom osobom, istragom ili predmetom”.

Član 4. Nezavisnost i nepristrasnost članova Saveta

“Predsedavajući, zamenik predsedavajućeg i član Saveta obavljaju svoje dužnosti nezavisno, profesionalno i nepristrasno”.

Član 5. Lična odgovornost članova Saveta

“Članovi Tužilačkog saveta ne snose krivičnu ili civilnu odgovornost za izražena mišljenja u okviru svog delokruga rada kao članovi Saveta”.

Član 7. Dužnosti i odgovornosti Saveta

“1. Savet vrši sledeće dužnosti i ima sledeće odgovornosti:

[...]

1.14. usvaja Kodeks profesionalne etike za članove Saveta, čije kršenje je i osnov za sankcije, uključujući i razrešenje sa dužnosti člana Saveta;

[...]

1.22. određivanje procedura za saslušanja i vođenje disciplinskih saslušanja;

[...]

1.25. uspostavlja komisije koje Savet smatra neophodnim;

[...]

1.31. usvaja podzakonske akte u funkciji izvršavanja svojih dužnosti i odgovornosti, u skladu sa važećim zakonima;

1.32. obavlja i druge dužnosti kako je definisano zakonom”.

Član 9.

Sastav i izbor članova Saveta

“1. Savet se sastoji od trinaest (13) članova, i to:

1.1. deset (10) članova iz redova tužilaca i to:

1.1.1. glavni državni tužilac;

1.1.2. sedam (7) članova, tužilaca iz osnovnih tužilaštava, koje zastupa jedan (1) član odabran od strane tužilaca tog tužilaštva;

1.1.3. jedan (1) član, tužilac Apelacionog tužilaštva odabran od strane tužilaca tog tužilaštva;

1.1.4. jedan (1) član, tužilac iz Specijalnog tužilaštva odabran od strane tužilaca tog tužilaštva.

1.2. jedan (1) advokat, član Advokatske komore Kosova;

1.3. jedan (1) član, univerzitetski profesor prava;

1.4. jedan (1) član predstavnik građanskog društva;

2. Članovi Saveta iz stava 1.1 ovog člana, sa izuzetkom Glavnog državnog tužioca, ne mogu istovremeno vršiti dužnost glavnog tužioca bilo kojeg tužilaštva.

3. Tri (3) člana Saveta koji nisu tužioci tužilaštva, izabrani od Skupštine, na osnovu člana 65 (10) Ustava. Oni se biraju tajnim glasanjem, većinom glasova prisutnih poslanika koji glasaju, na osnovu liste od dva (2) kandidata za svaki položaj, predloženi od nadležnih organa, i obuhvata:

3.1. jedan (1) član Advokatske komore Kosova;

3.2. jedan (1) profesor Pravnog fakulteta Republike Kosovo;

3.3. jedan (1) predstavnik civilnog društva. Predstavnik civilnog društva bira se putem javnog konkursa koji raspisuje Skupština, koji mora da poseduje visoku stručnu kvalifikaciju, provereno poznavanje oblasti pravosuđa, znanje iz oblasti ljudskih prava, pet (5) godina radnog iskustva po pravnim pitanjima i podršku najmanje pet (5) organizacija civilnog društva iz oblasti pravosuđa.

4. Članovi Saveta odražavaju multietničku prirodu i načela rodne ravnopravnosti unutar Republike Kosovo.

5. Tokom obavljanja funkcije člana Saveta, isti se ne može promovisati unutar tužilačkog sistema.

6. Članovi Saveta, sa punim radnim vremenom ne mogu obavljati dužnost tužioca ni u jednom tužilaštvu.

7. Savet će usvojiti poseban pravilnik u cilju primene ovog člana”.

Član 10.

Postupak za predlaganje, izbor i razrešenje članova, koje bira Skupština

“1. Postupak za izbor članova koje bira Skupština počinje šest (6) meseci pre isteka mandata člana Saveta.

2. Izuzetno od stava 1. ovog člana, ukoliko se mandat završi pre vremena, kako je definisano ovim zakonom, postupak za izbor člana počinje u roku od trideset (30) dana od dana kada je mesto upražnjeno.

3. Skupština raspisuje konkurs za izbor članova Saveta, putem pisanih i elektronskih medija na službenim jezicima.

4. Nadležna komisija Skupštine (u daljem tekstu: Komisija) definiše kriterijume za izbor člana. Rok za prijavu na konkurs ne može biti kraći od petnaest (15) dana, ni duži od dvadeset (20) dana.

5. Nakon isteka roka iz stava 4. ovog člana, Komisija će u roku od petnaest (15) dana, oceniti da li kandidati ispunjavaju uslove da budu izabrani za članove Saveta. Kandidate koji ne ispunjavaju uslove konkursa Komisija odbija.

6. Komisija obavlja intervjue sa svakim kandidatom koji ispunjava uslove da bude izabran za člana Saveta, a na osnovu iznetih podataka i rezultata intervjua, pravi užu spisak kandidata.

7. Skupština tajnim glasanjem bira članove saveta.

8. Lista iz gore navedenog stava, sadrži dva (2) kandidata za jedan položaj.

9. Ukoliko u prvom krugu, predloženi kandidati nadležne skupštinske komisije ne dobiju većinu glasova prisutnih poslanika i koji glasaju, u tom slučaju u drugoj rundi smatra se izabran kandidat sa većim brojem glasova.

10. Razrešenje ne-tužilačkih članova Saveta, vrši Skupština većinom glasova svih poslanika Skupštine, na predlog nadležne komisije ili Saveta”.

Član 13. Završetak mandata

“1. Mandat člana Saveta prestaje:

[...]

1.5. isticanjem mandata;

2. Članovi Saveta se razrešavaju sa dužnosti pre isteka mandata na koji su odabrani, ako:

2.1. funkciju člana Saveta ne vrše u skladu sa Ustavom i zakonom;

2.2. vrše svoju funkciju suprotno dužnostima i odgovornostima.

[...]”.

Član 19. Disciplinski postupak protiv članova Saveta

“1. Savet donosi pravila o disciplinskoj proceduri za svoje članove, uključujući i one procedure koje se odnose na istragu, suspenziju ili preporuku za razrešenje bilo kog člana Saveta.

2. Komisija koji se sastoji od tri (3) člana, od kojih jedan mora biti iz reda tužioca člana Saveta, a druga dva iz reda tužilaca, osnovana od strane Saveta odlučuje o disciplinskim merama i sankcijama, uključujući suspenziju i razrešenje bilo kog člana Saveta.

3. Na preporuku Komisije, član Saveta može biti razrešen dužnosti na osnovu dve trećine (2/3) glasova članova Saveta.

4. Jedan (1) član Saveta koji je razrešen ima pravo da uloži žalbu na odluku Komisije direktno Vrhovnom sudu u roku od petnaest (15) dana od odluke o razrešenju”.

ZAKON BR. 06/L-057 O DISCIPLINSKOJ ODGOVORNOSTI SUDIJA I TUŽILACA

Član 1. Svrha i oblast delovanja

“Ovaj zakon definiše disciplinske prekršaje, postupke za pokretanje istrage o navodima za disciplinske prekršaje sudija i tužilaca, disciplinske postupke ispred Sudskog saveta Kosova i Tužilačkog saveta Kosova, disciplinske sankcije i pravna sredstva vezano za disciplinske prekršaje pred Vrhovnim sudom”.

KODEKS ETIKE I PROFESIONALNOG PONAŠANJA ČLANOVA TUŽILAČKOG SAVETA KOSOVA

Član 2. Opšta načela

“3. Član Saveta:

- a) Poštuje visoke standarde profesionalnog i ličnog ponašanja,*
- b) Poštuje i pridržava se zakona,*
- c) Obavlja dužnosti Saveta nepristrasno i pažljivo,*
- d) Izbegava svako ponašanje ili situaciju koja može dovesti u pitanje integritet ili nepristrasnost Saveta,*
- e) Obavlja dužnosti prema međunarodno priznatim standardima i načelima za ljudska prava,*
- f) Održava javni interes kao osnov za delovanje, i*
- g) Promoviše ova načela tokom vršenja svojih ovlašćenja i odgovornosti.*

4. Napred navedene odredbe se ne odnose samo na profesionalne aktivnosti članova Saveta, već i na njegov privatni život (ili možda na drugi profesionalni život), kada postupanje člana Saveta narušava imidž Saveta u javnosti, što utiče na celu instituciju”.

Član 3. Pravila i specifične aktivnosti etike

“9. Član Saveta:

a) *Ne pokreće ili ne učestvuje na nekom postupku koji nema pravni osnov;*

[...]”.

Ocena prihvatljivosti zahteva

83. Sud prvo ocenjuje da li zahtev ispunjava uslove prihvatljivosti koji su utvrđeni Ustavom, dalje precizirani Zakonom i predviđeni Poslovníkom.
84. Sud se najpre poziva na stav 1. člana 113. [Nadležnost i ovlašćene strane] Ustava, koji utvrđuje:
- “Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način”.*
85. Osim toga, Sud se takođe poziva i na stav 5. člana 113. Ustava, koji utvrđuje:
- “Deset (10) ili više poslanika Skupštine može, u roku od osam (8) dana od usvajanja, da ospori ustavnost bilo kog zakona koji je usvojila Skupština, kako zbog sadržaja tako i zbog procedure sprovođenja”.*
86. Sud podseća da podnosioci zahteva osporavaju ustavnost osporene odluke u pogledu njenog sadržaja i sprovedenog postupka.
87. Takođe, Sud podseća da je zahtev podnelo deset (10) poslanika Skupštine, što je više od minimalnog praga utvrđenog stavom 5. člana 113. Ustava.
88. Sud ocenjuje da se 10 (deset) ili više poslanika Skupštine smatraju legitimnim da su *“ovlašćena strana”* u smislu stava 5. člana 113. Ustava da ospore ustavnost bilo kog zakona koji je usvojila Skupština, kako zbog sadržaja tako i zbog procedure sprovođenja. U konkretnom slučaju, 10 (deset) poslanika Skupštine se smatraju legitimnim da su ovlašćena strana, pa shodno tome, na osnovu stava 5. člana 113. Ustava, imaju pravo da ospore ustavnost odluke [br. 08-V-668] Skupštine od 15. decembra 2023. godine.
89. Sud dalje ocenjuje da li je zahtev podnet u propisanom roku od *“osam (8) dana od usvajanja”*, kako je to definisano u stavu 5. člana 113. Ustava. S tim u vezi, Sud utvrđuje da je osporena odluka usvojena 15. decembra 2023. godine, dok je zahtev podnet Sudu 22. decembra 2023. godine. S tim u vezi, Sud utvrđuje da je zahtev podnet u roku.
90. Pored toga, Sud uzima u obzir i član 42. (Tačnost podneska) i član 43. (Rok) Zakona koji uređuju podnošenje zahteva na osnovu stava 5. člana 113. Ustava, koji zahteva da se podnesu sledeće informacije:

Član 42.
(Tačnost podneska)

“1. Uz podnesak podnešen u skladu sa članom 113, stav 6 Ustava, se između ostalog, podnose i sledeće informacije:

1.1. imena i potpisi svih poslanika Skupštine koji osporavaju ustavnost zakona ili odluke donesene od strane Skupštine Republike Kosovo;

1.2. Ustavne ili odredbe nekog akta ili zakona koje se tiču ovog zakona; i

1.3. dokaze na koje se zasniva spor”.

Član 43.
(Rok)

“1. Zakon ili odluka usvojena od strane Skupštine Republike Kosovo se prosleđuje Predsedniku Republike Kosovo za objavljivanje nakon protoka roka određenog članom 113, stav 5 Ustava”.

91. Sud se takođe poziva i na pravilo 72. (Zahtev u skladu sa stavom 5. člana 113. Ustava i članovima 42. i 43. Zakona) Poslovnika, koje propisuje:

Pravilo 72.

(Zahtev u skladu sa stavom 5. člana 113. Ustava i članovima 42. i 43. Zakona)

“(1) Zahtev koji je podnet po ovom pravilu mora da ispunjava kriterijume utvrđene stavom (5) člana 113. Ustava i članovima 42. (Tačnost podneska) i 43. (Rok) Zakona.

(2) Zahtev koji je podnet po ovom pravilu ima suspenzivno dejstvo.

(3) Zahtev koji je podnet po ovom pravilu, između ostalog, mora da sadrži sledeće informacije:

(a) imena i potpise svih poslanika Skupštine koji osporavaju ustavnost zakona ili odluke donesene od strane Skupštine Republike Kosovo;

(b) ustavne ili odredbe drugog akta ili zakona koje se tiču ovog zahteva; i

(c) dokaze na kojima se zasniva spor.

(4) Zahtevu se moraju priložiti kopija osporenog zakona ili odluke usvojene od strane Skupštine, registar i lični potpisi poslanika koji podnose zahtev, kao i punomoćje osobe koja ih zastupa pred Sudom.

(5) Sud odmah nakon registracije zahteva koji je podnet u skladu sa stavom 5. člana 113. Ustava, obaveštava Skupštinu Republike Kosovo o registraciji zahteva.

(6) U slučaju da se osporava zakon ili odluka Skupštine koja zahteva proglašenje ukazom od strane Predsednika/ce Republike, Sud odmah nakon registracije zahteva podnetog u skladu sa stavom (5) člana 113. Ustava i članovima 42. (Tačnost podneska) i 43. (Rok) Zakona, obaveštava Predsednika/cu Republike i Skupštinu o suspenzivnom dejstvu zahteva u odnosu na stupanje na snagu zakona ili odluke koja se osporava, dok Sud ne donese konačnu odluku u vezi sa predmetom koji se nalazi pred njim.

(7) Zahtev se po ovom pravilu mora podneti u roku od osam (8) dana od dana usvajanja osporenog zakona ili odluke”.

92. Sud primećuje da su podnosioci zahteva: (i) naznačili svoja imena i stavili svoje potpise na zahtev; (ii) naglasili osporeni akt, odnosno odluku [br. 08-V-668] Skupštine od 15. decembra 2023. godine o razrešenju g. Beke i dostavili njegovu kopiju; (iii) pozvali se na konkretne ustavne odredbe sa kojima, prema njihovim navodima, osporeni akt nije u skladu; (iv) podneli su dokaze kojima potkrepljuju svoje navode; i podneli su svoj zahtev u roku od 8 (osam) dana, kao što je propisano stavom 5. člana 113. Ustava.

93. Shodno tome, Sud proglašava zahtev prihvatljivim i u nastavku će razmotriti njegov meritum.

Meritum zahteva

94. Sud najpre podseća na suštinu zahteva, iz koje, na osnovu spisa predmeta, proizilazi: (i) da je predsednik Komisije za zakonodavstvo predstavio dopis pred članovima gore navedene Komisije sa nekoliko sažetih informacija u dopisu, te upoznao iste sa "prekršajima g. Agrona Beke" u njegovom mandatu netužilačkog člana TSK-a, kao i razloge o predlogu za razrešenje g. Beke sa pozicije netužilačkog člana TSK-a; (ii) da je Komisija za zakonodavstvo, dana 28. septembra 2023. godine, usvojila preporuku [br. 08/4446/Do-1994] o razrešenju g. Beke sa pozicije netužilačkog člana TSK-a, i kao rezultat toga gore pomenuta Komisija je preporuku za razrešenje prosledila Skupštini na glasanje; dana 15. decembra 2023. godine, Skupština je odlukom [br. 08-V-668] odlučila da usvoji preporuku Komisije za zakonodavstvo.
95. Sud podseća da podnosioci zahteva tvrde da je osporena odluka, u svom materijalnom smislu, u suprotnosti sa stavom 1 člana 4 [Oblik vladanja i podela vlasti], stavovima 1 i 2 člana 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje], članom 32. [Pravo na pravno sredstvo], članom 54. [Sudska zaštita prava], kao i sa stavovima 1 i 4 člana 110. [Tužilački savet Kosova] Ustava.
96. Suština navoda podnosioca zahteva odnosi se na sledeća pitanja: (i) da li razrešenje netužilačkog člana TSK-a ispunjava predviđene zakonske uslove i da li su netužilački članovi predstavnici Skupštine u TSK-u, naglašavajući činjenicu da je u slučaju razrešenja g. Beke Skupština prekoračila svoja ustavna ovlašćenja, jer nema nadležnost da prekine ustavni mandat netužilačkom članu TSK-a; (ii) da li je Skupština poštovala ustavna prava iz stavova 1 i 2 člana 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava, ističući da je u konkretnom slučaju Skupština propustila da ispoštuje ustavne standarde, koja uključuju pravo na jednaku zaštitu i pravično suđenje; (iii) netužilačkom članu TSK-a oduzeto je pravo da koristi pravna sredstva i pravo na sudsku zaštitu.
97. Sud iz spisa predmeta primećuje da navodi koje su izneli podnosioci zahteva u principu podržavaju TSK i Parlamentarna grupa AAK-a. S druge strane, Komisija za zakonodavstvo i Parlamentarna grupa Pokreta VETËVENDOSJE! su u svojim komentarima izrazile svoje primedbe u odnosu na navode podnosioca zahteva. Poslanica Skupštine, gđa Rrezarta Krasniqi je u svojim komentarima izrazila svoj stav da u konkretnom slučaju nisu ispoštovane procedure glasanja u Skupštini, u vezi sa razrešenjem g. Beke sa pozicije netužilačkog člana TSK-a.
98. U nastavku, Sud će posebno obraditi navode podnosioca zahteva, u vezi (i) navoda da li razrešenje netužilačkog člana TSK-a ispunjava predviđene zakonske uslove i da li su netužilački članovi predstavnici Skupštine u TSK-u; (ii) navoda podnosioca zahteva o povredi člana 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje], člana 32. [Pravo na pravno sredstvo], kao i člana 54. [Sudska zaštita prava] Ustava; kao i (iii) u vezi navoda gđe Rrezarta Krasniqi, koji se odnose na sprovedenu proceduru u Skupštini povodom razrešenja g. Beke sa pozicije netužilačkog člana TSK-a.
- (i) *Povodom navoda da li razrešenje netužilačkog člana TSK-a ispunjava predviđene zakonske uslove i da li su netužilački članovi predstavnici Skupštine u TSK-u*
99. Sud još jednom podseća na navode podnosioca zahteva koji se vežu sa činjenicom, da li razrešenje g. Beke ispunjava predviđene zakonske uslove i da li su netužilački članovi predstavnici Skupštine u TSK-u. U suštini, podnosioci zahteva navode (i) da je

Skupština prekoračila svoja ustavna ovlašćenja jer, prema njihovim rečima, Skupština u okolnostima konkretnog slučaja nema nadležnost da prekine ustavni mandat netužilačkog člana TSK-a; i (ii) da bi takva radnja kao u ovom slučaju narušila ustavnu nezavisnost TSK-a. Podnosioci zahteva pobijaju osporenu odluku, tako što argumentuju da se razlozi za razrešenje g. Beke sa pozicije netužilačkog člana TSK-a, ne podudaraju sa uslovima predviđenim u stavu 2. člana 13. (Završetak mandata) Zakona o TSK-u, prema kojem se članovi TSK-a mogu razrešiti samo ako ne vrše svoju funkciju u skladu sa Ustavom i zakonom, a ne iz razloga koji su povezani sa drugim aktivnostima izvan ovog konteksta. Podnosioci zahteva naglašavaju da se nalazi iz preporuke Komisije za zakonodavstvo, koja je preporuka prethodila osporenoj odluci, odnose na postupanje g. Beke kao dekana Pravnog fakulteta, a ne na njegovo postupanje kao netužilačkog člana TSK-a. Nadalje, s tim u vezi, podnosioci zahteva naglašavaju da je nalaz Komisije za zakonodavstvo da bi član TSK-a, g. Beka, predstavljao "lošu sliku" za Skupštinu neosnovan i van zakonskih kriterijuma za razrešenje. Prema njihovim navodima, netužilački članovi TSK-a, uključujući i g. Beku, nezavisni su i ne predstavljaju Skupštinu prilikom vršenja svojih dužnosti.

100. Sud, pre svega, ističe da je načela koja se odnose na tužilački sistem razradio u slučajevima KO100/22 i KO101/22, citirane iznad, (paragrafi 153-175). Osnovna načela podele i ravnoteže vlasti i garancije za nezavisne ustavne institucije, Sud je od svog osnivanja elaborirao u svojim presudama, zasnovano, između ostalog, i na dobrim međunarodnim praksama, relevantnim mišljenjima Venecijanske komisije, kao i sudskoj praksi ESLJP-a i Suda pravde Evropske unije (u daljem tekstu: SPEU), u meri u kojoj je to bilo neophodno i primenljivo u slučajevima koji su pred njim razmatrani. Tačnije, Sud je načela koja se odnose na podelu i ravnotežu vlasti i nezavisnost ustavnih institucija, elaborirao presudama koje uključuju, ali nisu ograničene na (i) presudu Suda u slučaju KO73/16, podnosilac *Ombudsman*, u kojoj je izvršio ocenu ustavnosti Administrativnog cirkulara br. 01/2016, koji je donelo Ministarstvo javne uprave Republike Kosovo; (ii) presudu Suda u slučaju [KO171/18](#), podnosilac *Ombudsman*, u kojoj je Sud izvršio ocenu ustavnosti Zakona br. 06/L-048 o Nezavisnom nadzornom odboru za civilnu službu Kosova; (iii) presudu Suda u slučaju KO203/19, podnosilac *Ombudsman*, u kojoj je Sud izvršio ocenu ustavnosti Zakona br. 06/L-114 o javnim službenicima; (iv) presudu u slučaju [KO219/19](#), podnosilac *Ombudsman*, u kojoj je Sud izvršio ocenu ustavnosti Zakona br. 06/L-111 o platama u javnom sektoru; i (v) presudu u slučaju [KO127/21](#), podnosilac *Abelard Tahiri i 10 drugih poslanika Skupštine Republike Kosovo*, u vezi sa ocenom ustavnosti odluke br. 08-V-29 Skupštine Republike Kosovo od 30. juna 2021. godine o razrešenju pet (5) članova Nezavisnog nadzornog odbora za civilnu službu Kosova.
101. U tom kontekstu, Sud podseća da članovi 108. [Sudski savet Kosova] i 110. [Tužilački savet Kosova] Ustava, preciziraju (i) da je SSK "potpuno nezavisna" institucija u sprovođenju svojih funkcija; i (ii) da je TSK "potpuno nezavisna" institucija u sprovođenju svojih funkcija, u skladu sa zakonom. Uprkos razlikama u ovlašćenjima i funkcijama ovih institucija, korišćenje iste terminologije u smislu njihove nezavisnosti, kvalifikujući ih kao "potpuno nezavisne" odražava nameru ustavotvorca da ovim institucijama dodeli najviši nivo ustavne nezavisnosti.
102. Sud je kroz svoju sudsku praksu dosledno naglašavao da je u ustavnom poretku Republike Kosovo, tužilački sistem potpuno nezavisan. Tačnije, TSK je sastavni deo Poglavlja VII Ustava koji se odnosi na pravosudni sistem i zajedno sa Sudskim savetom imaju nadležnost za upravljanje sudskim i tužilačkim sistemom. U nastavku, Sud je, takođe, precizirao da bez obzira na odgovarajuće sličnosti i razlike, u vršenju njihovih funkcija, Ustav obema dodeljuje "potpunu ustavnu nezavisnost", koja nezavisnost je oličena i u članu 4. [Oblik vladanja i podela vlasti] Ustava u vezi sa podelom i ravnotežom vlasti, koja takođe podleže i ravnoteži i uzajamnom delovanju sa drugim

vlastima, uvek u skladu sa demokratskim vrednostima koje su utvrđene u članu 7. [Vrednosti] Ustava (vidi slučaj Suda KO100/22 i KO101/22, citiran iznad, stav 167; i [KO55/23](#), podnosilac *Predsednik Skupštine Republike Kosovo*, ocena predloženih ustavnih amandmana, upućenih od strane predsednika Skupštine Republike Kosovo 2. marta 2023. godine, presuda od 22. decembra 2023. godine, stavovi 157-162). Sud je naglasio da je uprkos činjenici da na osnovu relevantnih mišljenja Venecijanske komisije, sve dok postoji konsolidovan i jedinstven standard u pogledu potpune nezavisnosti sudskih vlasti i da to nije nužno slučaj sa tužilačkim sistemima, Ustav imao za cilj da tužilačkom sistemu osigura istu nezavisnost da vrši svoje funkcije podjednako kao i sudskom sistemu (vidi slučaj Suda KO219/19, podnosilac *Ombudsman*, presuda od 30. juna 2020. godine, stavovi 209 i 210, i slučajeve KO100/22 i KO101/22, citirane iznad, stav 174).

103. Sud je takođe naglasio da je iz zajedničkog čitanja ustavnih odredbi, u kontekstu TSK-a, važno uzajamno delovanje TSK-a sa Skupštinom, prema odredbama članova 65. [Nadležnosti Skupštine] i 110. [Tužilački savet Kosova] Ustava. Uzajamno delovanje ovih odredbi, u suštini, utvrđuje vršenje nadležnosti Skupštine, u skladu sa stavom 10 člana 65. [Nadležnosti skupštine] Ustava da određuje sastav TSK-a i da bira članove TSK-a, uvek u funkciji održavanja potpune nezavisnosti TSK-a u vršenju njegovih ustavnih funkcija, kako je utvrđeno u stavu 1 člana 110. [Tužilački savet Kosova] Ustava i ujedno, poštovanja podele i ravnoteže vlasti, kako je utvrđeno u stavu 1 člana 4. [Oblik vladanja i podjela vlasti] Ustava (vidi slučaj Suda KO100/22 i KO101/22, citiran iznad, stavovi 168, 230 i 231).
104. U konkretnom slučaju, Sud, na osnovu argumenata podnosioca zahteva, primećuje da podnosioci zahteva u suštini ovaj navod vežu sa načinom na koji je Skupština vršila svoju nadležnost utvrđenu u članu 65. [Nadležnosti skupštine] Ustava, u slučaju razrešenja g. Beke sa pozicije netužilačkog člana TSK-a.
105. S tim u vezi, Sud prvo podseća da stav 10 člana 65. [Nadležnosti skupštine] Ustava, utvrđuje nadležnost Skupštine za izbor članova TSK-a.
106. Nadalje, u stavu 4. člana 110. [Tužilački savet Kosova] Ustava je utvrđeno da se sastav TSK-a, kao i odredbe o imenovanju, razrešenju, mandatu, organizacionoj strukturi i pravilima procedure uređuju zakonom.
107. Sud naglašava da se uprkos činjenici da je Ustav, stavom 4 svog člana 110. [Tužilački savet Kosova], utvrdio da se sastav TSK-a utvrđuje zakonom, ostavljajući Skupštini nadležnost da usvoji taj zakon i bira članove TSK-a na način propisan Ustavom i zakonom, ova nadležnost Skupštine mora uvek vršiti u skladu sa stavom 1 člana 110. [Tužilački savet Kosova] Ustava, koji garantuje TSK-u potpunu nezavisnost u vršenju njegove ustavne funkcije. Shodno tome i kao što je već objašnjeno, dok se Ustav poziva i na zakon o TSK-u, u kontekstu, između ostalog, sastava TSK-a, garancija potpune nezavisnosti TSK-a, koja mu je dodeljena Ustavom, svakako se ne može umanjiti kroz zakonske odredbe.
108. U kontekstu gore navedenih objašnjenja i uzimajući u obzir (i) stav 4 člana 110. [Tužilački savet Kosova] Ustava u vezi sa stavom 1 člana 65. [Nadležnosti skupštine] Ustava, odnosno ustavnu odredbu da se sastav TSK-a utvrđuje zakonom koji donosi Skupština; i (ii) standarde i načela u kontekstu sastava tužilačkih saveta koji proističu iz relevantnih izveštaja i mišljenja Venecijanske komisije, uključujući i dva mišljenja za Kosovo u vezi sa Zakonom o TSK-u, Sud pre svega naglašava da nije sporno da Skupština ima ustavnu nadležnost za utvrđivanje sastava TSK-a, uvek u skladu sa stavom 1 člana 110. [Tužilački savet Kosova] Ustava, odnosno ne narušavajući potpunu nezavisnost u vršenju ustavne funkcije TSK-a i načela podele i ravnoteže vlasti i

vrednosti Republike, kako je utvrđeno u članovima 4. [Oblik vladanja i podela vlasti] i 7. [Vrednosti] Ustava, respektivno.

109. Sud će nastaviti sa razradom pitanja da li je Skupština, u slučaju razrešenja netužilačkog člana TSK-a vršila svoju nadležnost u okviru stavova 1 i 9 člana 65. [Nadležnosti skupštine], kao i stava 4 člana 110. [Tužilački savet Kosova] Ustava, koji utvrđuje da su sastav, imenovanje, razrešenje, mandat, organizaciona struktura TSK-a i pravila postupka uređeni zakonom.
110. U tom smislu, kada je u pitanju način prestanka mandata i relevantnih osnova, sva tri zakona, odnosno zakoni iz 2010, 2015. i 2019. godine su članovima 8. (Prestanak mandata u Savetu), 8. (Odmor i razrešenje sa funkcije člana Saveta) i 13. (Završetak mandata), respektivno, utvrdili da mandat člana Saveta prestaje (i) smrću; (ii) gubitkom poslovne sposobnosti više od tri (3) meseca na osnovu medicinski utvrđenih razloga; (iii) konstantnim propuštanjem da prisustvuje aktivnostima Saveta više od tri (3) meseca; (iv) prestankom statusa prema kojem se zasniva imenovanje, ukoliko se imenovanje zasniva na određenom statusu; i (v) ostavkom, uz obaveštavanje Saveta prethodnim obaveštenjem od trideset (30) dana. Inače, za razliku od napred navedenih zajedničkih osnova za prestanak mandata, (i) Zakon o TSK-u iz 2010. godine je kao osnov za prestanak mandata utvrdio i osudu za krivično delo, osim za prekršaje definisane zakonom, ali uprkos činjenici da je u svom članu 11. (Disciplinski postupak za članove Savet) predviđao mogućnost razrešenja člana Saveta, isti nije izričito utvrdio kao jedan od osnova za prestanak mandata, nabrojanih u njegovom članu 8. (Završetak mandata); (ii) Zakon o TSK-u iz 2015. godine je kao osnov za prestanak mandata pridodao i istek mandata, te precizirao razrešenje kao osnov za prestanak mandata u tri okolnosti, odnosno kada član Saveta ne obavlja odgovarajuću funkciju u skladu sa Ustavom i zakonom, obavlja funkciju u suprotnosti sa svojim dužnostima i odgovornostima i kada je osuđen za krivično delo, respektivno; dok je (iii) Zakon o TSK-u iz 2019. godine, kao osnov za prestanak mandata pridodao i dostizanje starosne granice za penziju i osudu za krivično delo, sa izuzetkom krivičnih dela počinjenih iz nehata, dok je ograničio mogućnost prestanka mandata kao rezultat razrešenja na samo dve okolnosti, odnosno kada član Saveta ne vrši odgovarajuću funkciju u skladu sa Ustavom i zakonom i kada vrši funkciju u suprotnosti sa svojim dužnostima i odgovornostima.
111. Nadalje, Sud navodi da na osnovu stava 4 člana 110. [Tužilački savet Kosova] Ustava, odnosno Zakona o TSK-u, primećuje da su priznate dve kategorije članova TSK-a, a) tužilački članovi i b) netužilački članovi. Prema Zakonu o TSK-u, način predlaganja, izbora i razrešenja je različit, i kao rezultat ove premise, procedure kojima podležu ove dve kategorije članova TSK-a u kontekstu predlaganja, izbora i razrešenja se razlikuju.
112. Sud primećuje da postoje posebne procedure u vezi sa načinom na koji se članovi TSK-a razrešavaju. Konkretno, Sud primećuje da član 19. (Disciplinski postupak protiv članova Saveta) Zakona o TSK-u koji utvrđuje disciplinske postupke za članove TSK-a, a posebno utvrđuje (i) prvi način na koji se može razrešiti bilo koji član TSK-a. Uporedo sa ovom odredbom, Sud primećuje da je na osnovu stava 10 člana 10. (Postupak za predlaganje, izbor i razrešenje članova, koje bira Skupština) Zakona o TSK-u predviđen i (ii) drugi način razrešenja netužilačkih članova TSK-a.
113. Nadalje, na osnovu člana 19. (Disciplinski postupak protiv članova Saveta) Zakona o TSK-u, predviđaju se disciplinski postupci za članove TSK-a, uključujući i način na koji se može razrešiti bilo koji član TSK-a. U ovom članu su precizirani jasni mehanizmi za razmatranje disciplinskih slučajeva i za izricanje sankcija, uključujući i razrešenje članova TSK-a. Iz sadržaja stava 2 člana 19. (Disciplinski postupak protiv članova Saveta) Zakona o TSK-u, proizilazi da TSK osniva disciplinsku komisiju koja se sastoji

- od tri (3) člana, od kojih jedan od članova mora biti tužilac koji je član TSK, a druga dva (2) člana komisije moraju biti iz redova tužilaca koji nisu članovi TSK-a. Gore navedena komisija ima odgovornost da odlučuje o disciplinskim merama protiv članova TSK-a, uključujući i suspenziju i razrešenje bilo kog člana. Što se tiče odlučivanja o razrešenju, stav 3 člana 19. (Disciplinski postupak protiv članova Saveta) Zakona o TSK-u, objašnjava da na preporuku disciplinske komisije, član TSK-a može biti razrešen glasanjem unutar samog TSK-a. Sud, dalje, primećuje da je u cilju realizacije razrešenja, potrebno da dve trećine (2/3) članova TSK-a glasaju za razrešenje i da ova kvalifikovana većina osigurava da odluka o razrešenju bude rezultat širokog konsenzusa unutar TSK-a.
114. Sud primećuje da je na osnovu stava 10 člana 10. (Postupak za predlaganje, izbor i razrešenje članova, koje bira Skupština) Zakona o TSK-u, predviđeno da: *“Razrešenje ne-tužilačkih članova Saveta, vrši Skupština većinom glasova svih poslanika Skupštine, na predlog nadležne komisije ili Saveta”*. S obzirom na navedeno, Sud primećuje da su u okviru stava 10 člana 10. (Postupak za predlaganje, izbor i razrešenje članova, koje bira Skupština) Zakona o TSK-u predviđena dva različita oblika predloga u Skupštini za razrešenje netužilačkog člana, kao u nastavku:
- a) Predlog od strane nadležne parlamentarne komisije: Sud primećuje da jedan od načina pokretanja procesa razrešenja netužilačkog člana jeste pokretanje preko komisije koju imenuje sama Skupština. Ova komisija ima zadatak da razmotri i oceni učinak ili ponašanje netužilačkog člana i, ako smatra opravdanim, može da predloži njegovo razrešenje. Dotična komisija ima ključnu ulogu kao inicijator procesa. Nakon što komisija iznese svoj predlog, isti se podnosi Skupštini. Skupština nakon toga održava glasanje, na kome je za realizaciju razrešenja potrebna većina glasova svih poslanika. Ukoliko se osigura potrebna većina glasova, netužilački član se razrešava dužnosti.
- b) Predlog od strane TSK-a: Drugi put za razrešenje netužilačkih članova je da sam TSK, institucija u kojoj oni služe, podnese predlog za njihovo razrešenje. Ovaj predlog može doći ako TSK proceni da određeni netužilački član ne izvršava svoju dužnost u skladu sa odgovornostima ili da je postupio na nedoličan način. Nakon ovog predloga, TSK podnosi isti Skupštini, pri čemu Skupština, kao i u prvom slučaju, odlučuje glasanjem o razrešenju. Razrešenje se može izvršiti samo ako Skupštine uspe da osigura većinu glasova svih svojih poslanika.
115. Kod oba načina, Sud primećuje da kako u slučaju kada predlog dolazi od nadležne skupštinske komisije, tako i u slučaju kada dolazi od TSK-a, konačnu odluku o razrešenju netužilačkog člana donosi Skupština i da većina glasova svih poslanika predstavlja neophodan uslov za formalizaciju ove odluke.
116. Vraćajući se na konkretan slučaj, Sud primećuje da razrešenje g. Beke, kao netužilačkog člana TSK-a, potpada pod stav 10 člana 10. (Postupak za predlaganje, izbor i razrešenje članova, koje bira Skupština) Zakona o TSK-u, odnosno da je njegovo razrešenje došlo kao rezultat preporuke Komisije za zakonodavstvo, sa predlogom da se isti, kao rezultat nalaza prikazanih u gore navedenoj preporuci, razreši.
117. Sledstveno, do razrešenja netužilačkog člana, g. Beke, došlo je kroz drugi postupak predlaganja, odnosno na predlog Komisije za zakonodavstvo, putem preporuke [br. 08/4446/Do-1994], odnosno, gore pomenute Komisije, koja je većinom glasova usvojila preporuku predsednika komisije. Potom je, dana 15. decembra 2023. godine, Skupština sa 62 glasa za usvojila preporuku [br. 08/4446/Do-1994] Komisije, te usvojila osporenu odluku.

118. Suštinski navod podnosioca zahteva sastoji se u oceni materijalnog aspekta osporene odluke, odnosno da li su ispunjeni uslovi iz stava 2 člana 13. (Završetak mandata) Zakona o TSK-u, tvrdeći da se u suštini članovi TSK-a razrešavaju dužnosti pre isteka mandata na koji su izabrani, samo ako ne vrše svoju funkciju u skladu sa Ustavom i zakonom i ako vrše svoju funkciju u suprotnosti sa svojim dužnostima i odgovornostima. Prema navodima podnosioca zahteva, osporena odluka nije ispunila ove uslove i, štaviše, po njihovom mišljenju, navodi koji su izneti od strane predsednika Komisije za zakonodavstvo, konstatuju da se pitanja koja su pokrenuta protiv člana TSK-a, g. Beke, ne odnose na njegove obaveze kao člana TSK-a, već na njegov rad na univerzitetu.
119. Sud još jednom podseća na podstavove 2.1 i 2.2 stava 2. člana 13. Zakona o TSK-u, koji utvrđuju da se *članovi TSK-a razrešavaju sa funkcije pre isteka mandata na koji su izabrani, ako: "2.1. funkciju člana Saveta ne vrše u skladu sa Ustavom i zakonom; 2.2. vrše svoju funkciju suprotno dužnostima i odgovornostima"*.
120. Prilikom razmatranja navoda podnosioca zahteva koji se odnose na činjenicu da li razrešenje netužilačkog člana TSK-a ispunjava uslove iz stava 2 člana 13. (Završetak mandata) Zakona o TSK-u, konkretno navoda da se razrešenje ne odnosi na *"vršenje"* funkcije člana TSK-a, niti se smatra *"obavljanjem"* funkcije u suprotnosti sa njegovim dužnostima i odgovornostima, prema podstavovima 2 i 3 stava 2 člana 13. (Završetak mandata) Zakona o TSK-u, Sud stavlja naglasak na podstav 2 stava 2 člana 13. (Završetak mandata) Zakona o TSK-u, na vršenje funkcije u suprotnosti sa njegovim dužnostima i odgovornostima. U kontekstu ovog podstava, Sud podseća i na podstav 1.14 člana 7. Zakona o TSK-u predviđa da TSK: *"1.14. usvaja Kodeks profesionalne etike za članove Saveta, čije kršenje je i osnov za sankcije, uključujući i razrešenje sa dužnosti člana Saveta."* Sud naglašava da se vršenje funkcije, odnosno odgovornosti koje imaju netužilački članovi, dopunjava i Kodeksom etike i da razumevanju ovog podstava pomaže i član 2. Kodeksa etike, koji izričito predviđa opšta načela odgovornosti i dužnosti koje imaju članovi TSK-a, konkretno, pored ovih načela, stav 4 člana 2. naglašava: *"Napred navedene odredbe se ne odnose samo na profesionalne aktivnosti članova Saveta, već i na njegov privatni život (ili možda na drugi profesionalni život), kada postupanje člana Saveta narušava imidž Saveta u javnosti, što utiče na celu instituciju"*.
121. Kao što je opširno elaborirano u odeljku o činjenicama, preporuka [br. 08/4446/Do-1994] Komisije za zakonodavstvo, kojom je ova predložila Skupštini razrešenje g. Beka iz TSK-a, pomenula je taksativno povrede koje je utvrdila Komisija za zakonodavstvo, na osnovu kojih kasnije zasniva svoju preporuku upućenu Skupštini za razrešenje g. Beke sa pozicije člana TSK-a, ocenivši da radnje g. Beke čine povredu zakona, odnosno podstava 2 člana 13. (Završetak mandata) Zakona o TSK-u, koji na precizan način ističe da se članovi TSK-a razrešavaju u slučaju da *"2.2. vrše svoju funkciju suprotno dužnostima i odgovornostima"*. Dati razlozi u gore pomenutoj preporuci rezultiraju sledećim (i) postoje činjenice koje svedoče o uticaju g. Beke na Pravnom fakultetu UMIB-a, koje nisu bile povezane sa njegovom ulogom u TSK-u i da je predsedavajući TSK-a podržao g. Beku, uputivši dva dopisa Pravnom fakultetu UMIB-a, u kojima je navedeno da će se svaka radnja za osporavanje mandata g. Beke smatrati mešenjem u nezavisnost TSK-a i da je g. Beka koristio autoritet predsedavajućeg TSK-a protiv svojih kolega na UMIB-a, čime je zloupotrebio svoj položaj u toj instituciji. Naime, iz spisa predmeta proizilazi da je g. Beka, nekoliko puta bio subjekt različitih sudskih procesa i da su ovi dopisi priloženi dosijeu preporuke [br. 08/4446/Do-1994] Komisije za zakonodavstvo; (ii) što se tiče drugog razloga, odnosno da je netužilački član TSK-a, g. Beka, vršio i funkciju predsednika i ovlašćenog zastupnika u dve nevladine organizacije i da je ASK odlukom [AKK-DPKI-06-1173/20] od 29. jula 2020. godine, utvrdio da je g. Beka, pored funkcije dekana, imao i funkcije u dve nevladine organizacije, iz kojih je

razrešenje nisu sadržale neophodno obrazloženje, a štaviše, odlučivanje razrešenih članova je dovelo do njihovog razrešenja. Dok u četvrtom slučaju, odnosno razrešenja koja se vežu sa članovima Odbora Regulativnog autoriteta železnica, Sud nije utvrdio ustavnu povredu, jer su odredbe i formulacija odredaba važećeg zakona davali Skupštini šire diskreciono pravo u razrešenju relevantnih članova.

126. U kontekstu okolnosti konkretnog slučaja, Sud podseća da je g. Beka razrešen od Skupštine na osnovu preporuke Komisije za zakonodavstvo, u kojoj su navedeni razlozi za obavljanje funkcije „[...] *suprotno dužnostima i odgovornostima*“, na osnovu procedure za razrešenje netužilačkih članova TSK-a što je izričito utvrđeno u Zakonu o TSK-u, i na pravnom osnovu koji je takođe izričito utvrđen u gore pomenutom zakonu. U takvim okolnostima u kojima je Skupština vršila svoju ulogu u odnosu na netužilačke članove TSK-a i razrešila netužilačkog člana na osnovu postupka i razloga za razrešenje prema odredbama Zakona o TSK-u, uključujući na osnovu obrazloženja koje se ne pokazuje kao očigledno proizvoljno, presuda zaključuje da Skupština osporenom Odlukom nije prekoračila ustavna i zakonska ovlašćenja u smislu stava 9. člana 65. [Nadležnosti skupštine] i stav 4 člana 4. [Oblik vladanja i podela vlasti] Ustava.
127. Stoga, Sud smatra da osporena odluka ne sadrži očigledno proizvoljno obrazloženje u smislu stava 4 člana 110. [Tužilački savet Kosova] i stava 9 člana 65. [Nadležnosti Skupštine] i da Skupština usvajanjem osporene odluke nije prekoračila svoje ustavne nadležnosti i nadležnosti propisane Zakonom o TSK-u.
- (ii) *Povodom navoda podnosilaca zahteva o povredi člana 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje], člana 32. [Pravo na pravno sredstvo] i člana 54. [Sudska zaštita prava] Ustava*
128. Što se tiče navoda podnosilaca zahteva koji se odnose na član 32. [Pravo na pravno sredstvo] i 54. [Sudska zaštita prava] Ustava, Sud podseća da su podnosioci zahteva istakli da su *“okolnosti pravne nesigurnosti u odnosu na razrešenog netužilačkog člana evidentne gde je u osnovnom zakonu, stav 10 člana 10. jasno u suprotnosti sa članom 19. ovog zakona, stavljajući istog u situaciju efektivne nemogućnosti da obezbedi ustavno pravo na korišćenje pravnih lekova, u suprotnosti sa članom 32. Ustava [...] kao i obezbeđenje sudske zaštite iz člana 54. Ustava”*.
129. Prilikom razmatranja ovog navoda, Sud, na osnovu ustavnih normi i svoje prakse i pozivajući se na načela utvrđena od strane ESLJP-a, podseća da naše zakonodavstvo ne predviđa izričito izuzeće za ovu kategorije pojedinaca koji obavljaju javne funkcije da ne traže sudsku zaštitu svojih prava pred redovnim sudovima. Takođe, njihovo pravo da imaju delotvoran pristup pravosuđu proističe iz Ustava, čak i ako to nije izričito utvrđeno u zakonu (vidi, analogno, ESLJP, predmet [Vilho Eskelinen i drugi protiv Finske](#), br. 63235/00, presuda od 19. aprila 2007. godine, stav 62, i slučaj Suda KI214/21, podnosilac *Avni Kastrati*, presuda od 7. decembra 2022. godine, stav 125).
130. Sud podseća da Zakon br. 03/L-202 o upravnim sporovima (u daljem tekstu: ZUS) pruža delotvorna pravna sredstva za rešavanje predmeta ove kategorije javnih funkcionera. U tom smislu, Sud pre svega naglašava da je svrha ZUS-a kao zakona, kako je utvrđena u članu 2. [Svrha] ta da obezbedi sudsku zaštitu prava i interesa fizičkih i pravnih lica, kao i ostalih stranaka, kojima su prava i interesi prekršeni: (i) individualnim aktima; ili (ii) postupanjem organa javne uprave. Nadalje, u članu 3. stav 1.1 ZUS-a je propisano da se organi javne uprave smatraju organima centralne uprave, dok stav 1.2 istog člana, kvalifikuje upravni akt kao svaku odluku koju je doneo upravni organ nakon upravnog postupka u vršenju javnih ovlašćenja i koja direktno ili indirektno ograničava ili zadire u zakonom priznata prava, slobode ili interese fizičkih i pravnih lica. Osim ove odredbe kojom se utvrđuje svrha zakona, konkretnije član 10.

ZUS-a, između ostalog, predviđa mogućnost pokretanja upravnog spora protiv akata za koja fizičko ili pravno lice smatra da mu je njima povređeno neko njegovo pravo ili pravni interes (vidi, KI214/21, citiran iznad, stav 115 i 116).

131. Stoga, a na osnovu napred navedenog, Sud smatra da ne stoje navodi podnosioca zahteva o tome da se g. Beke nema delotvorna pravna sredstva za ostvarivanje svojih građanskih prava, zbog toga što nijedna ustavna i zakonska odredba ne zabranjuje članovima TSK-a pravo da traže pravnu zaštitu svojih prava u redovnom sudskom postupku, onako kako je to utvrđeno članom 54. Ustava.
132. Prema tome, povodom navoda o povredi individualnih prava g. Beke kao netužilačkog člana TSK-a, zagwarantovanih članovima 32. i 54. Ustava, Sud je zaključio da u konkretnom slučaju ova pitanja g. Beke može da pokrene u redovnim sudovima.

(iii) *U vezi pitanja postupka glasanja osporene odluke u Skupštini*

133. Što se tiče navoda gđe Rrezarte Krasniqi da u konkretnom slučaju nje ispoštovana procedura za razrešenje netužilačkog člana, odnosno navoda da je povodom glasanja Preporuke Komisije za zakonodavstvo, predsednik Skupštine *utvrdio da je u glasanju učestvovao 61 (šezdeset jedan) poslanik, od kojih je njih 60 (šezdeset) bilo za razrešenje, a 1 (jedan) uzdržan za razrešenje g. Beke [...], uprkos činjenici da je predsednik Skupštine je utvrdio da preporuka nije osvojila potrebnu većinu glasova, usledila je oštra intervencija gđe Mimoze Kusari-Lila, koja je u svojstvu predsednice Parlamentarne grupe LVV pokrenula navod i izvršila javni pritisak tvrdeći da je preporuka osvojila 61 glasova za*. Gđa Rrezarta Krasniqi dalje pred Sudom dodaje da sve to, prema njenim rečima *„predstavlja povredu mandata i slobodne volje poslanika“*.
134. Sud, rešavajući ovaj navod, podseća da na osnovu spisa predmeta proizilazi da je na sednici Skupštine, od 14. decembra 2023. godine, jedna od tačaka dnevnog reda bilo glasanje Preporuke [br. 08/4446/Do-1994] Komisije za zakonodavstvo, koja je razmatrana na još jednoj sednici Skupštine, ali zbog nedostatka kvoruma nije izglasana. U početnom procesu glasanja, Sud primećuje da je administracija utvrdila da je glasao ukupno 61. poslanik, od kojih je 60 glasalo za, a jedan uzdržan, dalje, pojedini poslanici su tražili da se ovo pitanje zatvori i proglasi od strane predsednika kao predlog koji nije usvojen. Međutim, na osnovu nadležnosti predsednika Skupštine da ponovi glasanje ako se bilo koji poslanik izjasni da je pogrešio u njegovom glasanju i da je nakon korišćenja VAR sistema, predsednik proglasio da je 61 poslanik glasalo za razrešenje g. Beke. Na osnovu spisa predmeta proizilazi da je na zahtev pojedinih poslanika po drugi put ponovljeno glasanje, gde je administracija zaključila da je u sali prisutan 71 poslanik, od kojih su 62 glasala za razrešenje g. Beke, bez ijednog glasa protiv ili uzdržanog.
135. S tim u vezi, Sud, na osnovu stava 10 člana 10. (Postupak za predlaganje, izbor i razrešenje članova, koje bira Skupština) Zakona o TSK-u, proizilazi da razrešenje netužilačkih članova TSK-a, vrši Skupština većinom glasova svih poslanika Skupštine.
136. Shodno tome, Sud zaključuje da je postignut broj glasova neophodan za razrešenje, odnosno, na osnovu navedenog elaborata, da je u sali bio 71 poslanik, od kojih su 62 glasala za razrešenje g. Beke, bez glasa protiv i bez uzdržanih.
137. Kao zaključak, u pogledu formalnog aspekta osporene odluke, konkretnije da li su ispoštovane procedure za razrešenje netužilačkog člana, na osnovu navedenog, Sud zaključuje da osporena odluka ispunjava formalne uslove i da su procedure praćene u skladu sa Zakonom o TSK-u i Ustavom.

Zahtev za uvođenje privremene mere

138. Sud naglašava da podnosioci zahteva traže od Suda da uvede privremenu meru za obustavu izvršenja osporene odluke do konačnog odlučivanja o zahtevu. Međutim, Sud ocenjuje da su pitanja koja su pokrenuta u zahtevu već dobila epilog, samim tim što je odlučeno o osnovanosti zahteva. S obzirom na ovo, Sud ne smatra da je potrebno posebno razmatrati navode podnosioca zahteva o uvođenju privremene mere (vidi slučaj Suda [KO134/21](#), podnosilac *Ramush Haradinaj i devet (9) drugih poslanika Skupštine Republike Kosovo*, citiran iznad, stav 182).
139. Shodno tome, zahtev za uvođenje privremene mere se odbija, u skladu sa pravilima 44. (Zahtev za uvođenje privremene mere) i 45. (Odlučivanje po zahtevu za uvođenje privremene mere) Poslovnika.

IZ TIH RAZLOGA

Sud, u skladu sa stavom 5 člana 113. i stavom 2 člana 116. Ustava, članovima 20, 27, 42. i 43. Zakona i na osnovu pravila 48 (1) (a) i 72. Poslovnika, dana 26. novembra 2024. godine,

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI, jednoglasno, zahtev prihvatljivim;
- II. DA UTVRDI, jednoglasno, da odluka [br. 08-V-583 i 13] od 15. decembra 2023. godine Skupštine, nije u suprotnosti sa stavom 9. člana 65. [Nadležnosti skupštine] i stavom 4 člana 110. [Tužilački savet Kosova] Ustava;
- III. DA ODBIJE zahtev za uvođenje privremene mere;
- IV. DA DOSTAVI ovu presudu stranama;
- V. DA OBJAVI ovu presudu u Službenom listu u skladu sa stavom 4. člana 20. Zakona;
- VI. DA UTVRDI da ova presuda stupa na snagu danom objavljivanja u Službenom listu Republike Kosovo, u skladu sa stavom 5 člana 20. Zakona.

Sudija izvestilac

Bajram Ljajfi

Predsednica Ustavnog suda

Gjesa Caka-Nimani